

SATURNUS

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SATURNUS LJUBLJANA — LETO XIII ŠTEVILKA 4 — MAJ 1971

Z večjo učinkovitostjo vloženega dela do višjih poslovnih uspehov

V aprilski številki »Glasa Saturnusa« smo z zadovoljstvom in sprostivitvijo ugotovili, da je z novimi prodajnimi cenami zaključeno najbolj kritično obdobje poslovanja našega podjetja. Istočasno pa je bilo poudarjeno, da s tem nismo rešeni vseh prizadevanj in naporov za izboljšanje ekonomske učinkovitosti dela našega kolektiva, kar bo osnova hitrejšega naraščanja našega življenjskega standarda.

Sedaj, ko smo kritično obdobje našega gospodarjenja, ki je trajalo prve tri mesece, to je do konca marca, zaključili in obračunali gospodarske rezultate tega obdobja, lahko ugotovimo tudi obrise sedanjih gospodarskih nalog.

»Obeta se nam poletje s tropsko vročino,« napovedujejo vremenarji za letos. Medtem ko nas ob tej napovedi Zdenka iz montaže tolažilno pomirja, pa nas okrnjeno ime tovarne naravnost straši.

Po pričakovanju smo tromesečno obdobje zaključili s poslovno izgubo. Ceprav smo namreč povečali vrednost prodaje v primerjavi s prvim tromesečjem lanskega leta za 19 %, nismo uspeli ustvariti toliko dohodka, da bi pokrili naše obveznosti iz dohodka in izplačane osebne dohodke. Podražitve uvoženega materiala so bile tolikšne, da jih je bilo nemogoče nadomestiti z učinkovitejšim delom. Zato poslovne izgube ne moremo pripisati zgolj poslabšanju organizacije dela in delovnih učinkov. Poslovna izguba je bila napovedana takoj po uvedbi devalvacije, ko se je začela tudi bitka s časom za priznanje takih prodajnih cen, ki bodo pokrile povišanja stroškov. Velikost poslovne izgube je bila predvsem odvisna od dolžine obdobja med devalvacijo in odobritvijo višjih prodajnih cen.

Obseg izgube je tolikšen, da ga ne bo mogoče takoj pokriti. Če bomo spretno izkoristili obstoječe prodajne možnosti in možnosti za smotrnejše izkoriščanje izdelovnega materiala ter dela in raznih vrst splošnih (režijskih) stroškov, bomo uspeli do konca prvega polletja nadomestiti izgubljeni dohodek. Pomeni, da moramo storiti vse za takšno gospodarsko učinkovitost dela, ki nam bo v drugem polletju že zagotovila ustvarjanje potrebne akumulacije (skladov). Pri nadomeščanju izgubljenega dohodka moramo upoštevati, da nam je april sam na sebi že prinesel prve pozitivne finančne učinke, vendar niso tolikšni, da bi nadomestili negativne finančne učinke prvih treh mesecev. Odrpale so se nam sicer ugodnejše možnosti, vendar jih moramo šele z delom izkoristiti. Izstopili smo torej iz prehodnega obdobja, ko smo se borili za čim manjšo poslovno izgubo ter vstopili v obdobje, ko se borimo, da bi čim prej nadomestili zaostanek v ustvar-

Ob tvojem 79. rojstnem dnevu ti tudi Saturnužani iskreno čestitamo! Želimo, da bi nas tako uspešno vodil še mnogo let.

janju dohodka iz prvega tromesečja.

Prva naša naloga po odobritvi novih cen, ki smo si jo začrtali že v operativnem programu je — sestava (rebalans) novega gospodarskega plana za leto 1971. Stabilizacijski ukrepi zlasti pa devalvacija so v takšni meri spremenili pogoje gospodarjenja v letošnjem letu, da posamezni gospodarski cilji in naloge obstoječega gospodarskega plana niso več smotni. Zato bo potrebno obstoječi letni gospodarski plan prilagoditi novim pogojem in ugotoviti nove gospodarske cilje in naloge ter pričakovane rezultate. Pomeni, potrebno ga je rebalansirati. S tem postopkom bomo torej s pomočjo vključitve novih prodajnih cen in novih cen nabavljenih materialov in storitev ugotovili finančni učinek poslovanja v novih ugodnejših gospodarskih pogojih. Že sedaj vemo, da celotno zvišanje prodajnih cen ne predstavlja novega dohodka, ker je pretežni del tega povečanja namenjen nadomestitvi povečanih stroškov. To je bil tudi smoter in razlog za naš zahtevek po višjih prodajnih cenah. S povišanjem prodajnih cen se je poslovanje podjetja vrnilo v tisto območje učinkovitosti poslovanja, v katerem se je nahajalo pred obdobjem uvedbe stabilizacijskih ukrepov. Zavedati se moramo torej, da nove pro-

dajne cene niso bile odobrene zato, da povečajo podjetju dohodek in akumulacijo, s katero je podjetje poslovalo lani, pač pa da mu nadomestijo z devalvacijo izgubljeni dohodek, da bo tako lahko poslovalo z lani doseženo stopnjo dohodka in akumulacije. Takšni so tudi smotri stabilizacijske politike družbene skupnosti. To je najsplošnejše obelježje spremenjenih gospodarskih pogojev, na osnovi katerih bomo izvajali planiranje naših gospodarskih aktivnosti za preostali del letošnjega leta.

Nove prodajne cene nam bodo torej predvsem vrnilo z devalvacijo izgubljeni dohodek in ne bodo same na sebi bistveno dvignile stopnjo dohodka in akumulativnosti. Kot smo že večkrat doslej poudarjali: večji poslovni uspeh si moramo še ustvariti

(Nadaljevanje na 2. str.)

Z večjo učinkovitostjo vloženega dela do višjih poslovnih uspehov

in to predvsem z večjo učinkovitostjo vloženega dela. Razvijanje gospodarske učinkovitosti dela bo še vedno osrednja gospodarska naloga, ki jo bomo morali vključevati v nov gospodarski plan letošnjega leta. To bo hkrati tudi najsplošnejši okvir vseh naših bodočih gospodarskih dejavnosti.

Ne glede na to, kakšna spoznanja bomo uspeli doseči ob priložnosti izdelave novega gospodarskega plana (rebalansa) in kakšne konkretne gospodarske cilje in naloge si bomo zastavili, je mogoče že sedaj predvideti, da se bomo usmerjali predvsem v naslednje gospodarske naloge:

1. poslovna izguba, ki smo jo ustvarili v prvem tromesečju, zaradi učinka devalvacije na naše pogoje gospodarjenja terja, da skušamo čim učinkoviteje izkoristiti na eni strani obstoječe prodajne možnosti, na drugi strani pa razpoložljive delovne kapacitete. Istočasno bo treba tudi težiti, da se pospešuje prodaja in proizvodnja, zlasti tistih izdelkov, ki prinašajo višjo stopnjo pokritja in zavirati ter po možnosti izločiti tiste izdelke, katerih prodajna cena ne pokriva stroškov, če so ti še v proizvodnji. Po pokritju poslovne izgube pa bomo morali nadaljevati s po-

spešeno proizvodnjo, da se čim bolj izkoristijo konjunkturni pogoji za naše izdelke in ustvari čim večja vrednost dohodka.

2. Težnja za potreben fizični obseg proizvodnje in njegovo čim ugodnejšo strukturo glede na njegov finančni učinek je samo eno od področij angažiranja delovnega kolektiva v sedanjem obdobju. Drugo še pomembnejše pa leži v ekonomski kakovosti dela, ki se naj izraža v tem, da bomo postavljene prodajno-proizvodne naloge izvršili s čim manjšimi stroški. Za kontrolo nad ustvarjanjem stroškov ima delovni kolektiv na razpolago že učinkovita sredstva, ki jih je treba čim bolj izkoristiti (normativi izdelavnega dela in materiala po izdelkih, plani splošnih stroškov po stroškovnih mestih, analitičen obračun poslovanja itd.). Z izkoriščanjem teh možnosti se bo lahko delovni kolektiv uspešno spopadel s stroški, uspešno kontroliral njihovo nastajanje ter na ta način izvrševal temeljno gospodarsko nalogo — zaustavitev dolgoročne težnje po zniževanju ekonomičnosti poslovanja in prehod v postopno zviševanje njene stopnje.

3. Dohodek naj bi na osnovi uresničitve prejšnjih dveh

nalog ponovno pričel naraščati, s čimer naj bi najprej pokrili poslovno izgubo prvega tromesečja, nato v drugem polletju pričeli ustvarjati potrebne sklade. Učinkoviteje ko bosta izpolnjeni prvi dve nalogi, prej bo pokrita poslovna izguba in prej bomo pričeli ustvarjati sklade ter večji bo ostanek dohodka za delitev. Zato uvodna trditev, da nove cene same na sebi ne bodo dajale dohodka, pač pa da bo treba večje ekonomske učinke šele ustvariti z našim delom, ni bila odvečna in brezpredmetna. Vsi napori za izpolnitev nalog, navedenih v prejšnjih točkah, so torej usmerjeni v čimprejše pokritje poslovne izgube in čim večji ostanek dohodka za delitev. Skladno z doseženimi uspehi pri izvrševanju teh dveh nalog pa bo morala potekati tudi politika nagrajevanja in delitve OD. Kakšne bodo možnosti v delitvi OD bomo s precejšnjo mero natančnosti lahko ugotavljali že ob sestavi novega (rebalansiranega) gospodarskega plana za leto 1971.

4. Delitev OD moramo neoljčno povezati z gibanjem števila zaposlenih in čim učinkovitejšim izkoriščanjem razpoložljivega fonda delovnega časa. Še vedno bomo morali težiti, da storimo vse, da po-

trebno proizvodnjo izvršimo s čim manjšim angažiranjem delovnega časa ali pa da v enoti delovnega časa izdelamo čim več izdelkov ob odgovarjajoči nagradi v obliki zasluženih OD. Istočasno bomo morali težiti, da čim učinkoviteje zaposlimo delavce na neproizvodnih (režijskih) delovnih mestih, ob tem, da si prizadevamo za čimprejšnjo vključitev potrebnega števila visokokvalificiranih strokovnjakov.

5. Storiti bomo morali vse, da se nam v nobenem primeru ne poslabšajo doseženi uspehi pri poslovanju z obratnimi sredstvi in zagotavljanju likvidnosti, kar bo še vedno

odločilnega pomena za normalno odvijanje tekočega poslovanja. Vsako poslabšanje stanja na tem poslovnem področju bo predstavljalo težko premostljivo oviro pri izpolnjevanju nalog iz prvih dveh področij (fizičnega obsega in njegove strukture ter stroškov).

Pri oblikovanju tekočih gospodarskih nalog letošnjega leta se torej ne bomo, kljub spremembi prodajnih cen, izognili osnovnim zakonitostim gospodarskega poslovanja, ki zahtevajo smotnost in gospodarsko učinkovitost dela.

Alič inž. Božo

Dan odprtih vrat

Prvega marca smo v Biltenu objavili odločitev glavnega direktorja Zdravka Rakuščka, da bo vsako delovno soboto na razpolago vsem članom kolektiva za razgovore v zvezi z morebitnimi pritožbami, vprašanji, predlogi in podobnim. Ta odločitev je bila pri članih kolektiva sprejeta z velikim odobravanjem.

Zakaj samo v delovno soboto?

Razumljivo, da naš glavni direktor še ni nikoli nobenega nagnal, če je prišel do njega. Tudi v bodoče ga ne bo. Vsakodnevna pripravljenost za pogovore s člani kolektiva pa mu enostavno ne dopušča časa. Njegove delovne zadolžitve so tako obširne in zahtevne, da tega ne zmore, pa čeprav bi še tako želel. Obenem pa pri sedanjih organizaciji podjetja, tudi naj ne bi bilo potreb! Imamo obrate, delovne enote, sektorje in ti imajo svoje direktorje. Tem direktorjem naj bi se delavci obračali, predhodno pa še oddelkovodjem, obratovodjem, delavskim svetom, sindikatu. Šele v primeru, da pri vseh teh »ne bi pomagal«, pa naj bi prišli do glavnega direktorja.

Cilj naše organizacije je, da bi delavci svoje stvari lahko urejali v okviru svojih delovnih enot, dokler to še ne bo mogoče, pa bo še naprej na razpolago vsako delovno soboto glavni direktor tov. Zdravko Rakušček.

Drugi kongres samoupravljalavcev

Poročilo našega delegata

Republiški in mestni koordinacijski odbor sta bila določena, da organizirata predpriprave na 2. kongres samoupravljalavcev Jugoslavije. Delo sta dobro opravila. Delegati smo bili pravočasno obveščeni preko pismenega materiala in sestankov o poteku priprav. Da bi bili delegati za 2. kongres čim bolj pripravljeni, je koordinacijski odbor organiziral v nekaterih podjetjih razprave za »okroglimi mizami« o tematskih področjih:

— »Nadaljna graditev, razvoj in napredek učinkovitosti samoupravljanja v delovnih organizacijah«

— »Razširjena reprodukcija in integracija na samoupravnih osnovah«

— »Razvoj samoupravne družbe in življenjski standard delovnih ljudi«

— »Krepitev vloge združenja proizvajalca — temelj razvoja samoupravnega družbeno-političnega sistema«

Na teh razpravah smo delegati dobili bolj natančen pregled o delu samoupravnih organov v podjetjih in s kakšnimi problemi se največ sre-

čujemo. Koordinacijski odbor je usklajeval tudi vsebino napisanih razprav delegatov, ki so imeli namen na kongresu razpravljati o določenih problemih. Ta uskladitev je dosegla ta namen, da so bili delegati iz Slovenije v razpravah kratki in jedrnat in, da niso iznašali izključno probleme iz organizacij, s katerimi so zaposleni. Lahko trdimo, da je bila razprava slovenskih delegatov tehten prispevek za končno oblikovanje sprejetih dokumentov kongresa.

Prvi dan je na kongresu podal uvodni govor predsednik Socialistične republike Jugoslavije tov. Tito. Potem je imel član Sveta federacije tovariš Edvard Kardelj referat »Ekonomske in politične odnosi v samoupravni socialistični družbi«. Vsebinski obeh govorov sta dali veliko obelježje 2. kongresu samoupravljalavcev in istočasno napotke za nadaljnje delo.

Drugi in tretji dan so 4 komisije zasedale ločeno. Na razpolago so imele vsaka po 20 ur časa za razpravo po posameznih tematskih področjih. Na vseh 4 komisijah je razpravljalo 323 delegatov.

Zaradi pomanjkanja časa pa je predalo pismene razprave 183 delegatov.

Četrty dan kongresa je imel zaključni govor predsednik Socijalistične federativne republike Jugoslavije tovariš Tito.

Ob zaključku pa so bile sprejete kongresne resolucije.

Obravnavajoče probleme nadaljne izgradnje samoupravnih socialističnih odnosov v naši družbeni skupnosti, drugi Kongres samoupravljalavcev ugotavlja, da danes dosežena raven razvoja samoupravnih odnosov v gospodarskem in družbenem življenju omogoča, da bo v naslednjem obdobju neposredni cilj družbene akcije izgradnja samoorganiziranega gospodarstva in družbe kot integralnega sistema samoupravnih odnosov. Namen takšne izgradnje je popolna afirmacija v praksi osnovnega načela socialistične organizacije, po katerem delovni človek, organiziran v razne oblike samoupravnih organizacij združenega dela predstavlja odločilnega nosilca družbenih in samoupravnih odnosov.

Vlado Dernovšek

Oddelek za proizvodnjo hobokov in konusnih veder se je že pred meseci preselil iz spodnjega oddelka embalaže v preurejeno skladiščno halo tik ob meji z IZOLIRKO. Proizvodnja je v polnem teku, člane tega oddelka pa moti, da so brez vode, brez sanitarij in brez zračenja, razen s hudim preprihom. Vse tiste, ki pa vodijo proizvodnjo z »računico«, pa moti drag ali celo najdražji transport hobokov iz tega oddelka do industrijskega tira in vagonov.

Z občnega zbora gasilskega društva

OBČNI ZBOR GASILSKEGA DRUŠTVA SATURNUS JE BIL DNE 23. 4. 1971, OB 14.30 URI V SEJNI SOBI TOVARNE.

Udeležba je bila polnoštevilna. Poleg stalnih članov gasilske ekipe so se ga udeležili tudi novi člani, ki so se vključili v zadnjih mesecih letošnjega leta.

Od zunanjih povabljenih sta se udeležila občnega zbora tov. Andrej Črtanec, ki je član poklicne gasilske brigade in tov. Miklavž, ki je član občinske gasilske zveze Moste Polje. Upravo podjetja je zastopal sekretar podjetja tov. Peter Marn.

Predsednik delovnega predstvedstva je bil Jože Papler, za člana pa sta bila Anton Babnik in Ivan Perme.

Zapisnikar je bila tovarišica Lenčka Toni.

Kot prva točka je bilo poročilo predsednika in poveljnika.

Kljub temu, da smo že vsa leta omenjali probleme kaderske politike društva, se stanje do danes ni dosti izboljšalo. Tekom leta smo v naše vrste vključili 9 novih članov, ki so tudi napravili tečaj za izprašane gasilce. S tem smo le delno izpopolnili mesta, ki so jih zapustili člani s prekinitvijo članstva v društvu ali pa so zapustili podjetje. Tudi v bodoče bo najvažnejša naloga društva in novega odbora, povečati članstvo, predvsem moramo vključiti v naše vrste mladino. Želja je tudi, da bi se ponovno ustanovila desetina ženske ekipe. To nam narekuje tudi družbena pomembnost gasilstva v našem podjetju, kjer uporabljamo mnogo vnetljivih snovi, zaradi katerih bi bila v slučaju požara izredno velika škoda. Če pa k temu dodamo še visoko število zaposlenega delavstva, vidimo, da smo že zaradi tega dolžni preventivno ukrepati in s tem zagotoviti nemoteno življenje in delo.

Pri pregledu kadrovske strukture v gasilskem društvu lahko ugotovimo, da so člani le kvalificirani in visokokvalificirani delavci, da tehnikov in inženirjev sploh

ni. Vsi pa ugotavljamo, da ravno strokovnjake najbolj potrebujemo v naših vrstah. Ti bi s svojimi nasveti mnogo pripomogli k uspešnejšemu delu društva.

Nikomur naj ne bo izpod časti biti član te izredno humane organizacije, ki je potrebna ne samo za gašenje požarov, temveč pri vseh nesrečah in elementarnih neizgodah.

Strokovna vzgoja:

V tem letu smo izšolali 10 podčastnikov in 1. strojnika. Ostali člani pa so vsi izprašani gasilci, razen tistih, ki so se ne dolgo tega vključili v društvo.

Strokovna vzgoja se ne nanaša samo na člane društva, razširili smo jo tudi med delavce, ki se zaposlujejo v našem podjetju. V bodoče bo potrebno tudi vse vajence seznaniti z gasilskimi aparati, da bodo v slučaju požara tudi oni lahko priskočili na pomoč ostalim gasilcem. Posebno pozornost pa moramo posvetiti gasilski vzgoji članom v obratu Zalog. Tu moramo usposobiti čimveč delavcev in delavk za uporabo gasilskih aparatov, ustanoviti desetino izvežbanih gasilcev, predvsem pa vzpostaviti tesno povezavo s centralnim društvom. Za to imamo dovolj sposobnih članov v društvu samem, lahko pa dobimo tudi predavatelje iz poklicne gasilske brigade. Za to usposabljanje so koristne tudi redne tedenske vaje in razna tekmovanja.

Za redne tedenske vaje pa je vse premalo zanimanja in se jih nekateri člani ne udeležujejo, nekateri celo izkoriščajo dovoljenje v druge namene. V pripravah za tekmovanja ostane do konca rednih treningov največkrat samo 9 članov. Te lahko javno pohvalimo.

Tekmovanja:

— na tekmovanju za pokal mesta Ljubljane smo zasedli 2 mesto

— na tekmovanju v avstrijskem mestu Bruch an der Mur, smo zasedli 3 mesto

— udeležili smo se tudi sektorskih vaj v občinskem merilu, ki so bile v podjetju »Žito«, »Kolinski« in v Sostrem.

Oprema:

Oprema naše gasilske ekipe je zadovoljiva, saj nam podjetje nudi vso finančno in materialno pomoč. Obratni gasilec pa redno kontrolira aparate, ki so nameščeni v raznih obratih, da so vedno pripravljeni za gašenje.

Program letošnjega leta je predvsem tekmovanje v počastitev 50-letnice tovarne. Proslava je bila 23. maja. Za to priložnost se je društvo temeljito pripravilo in imelo v gosteh več društev sorodnih podjetij in podjetij iz občine. To je bila prva naloga novega odbora.

Člana poklicne brigade in občinske gasilske zveze sta bila mnenja, da je delo v naši organizaciji v zadnjih mesecih nazadovalo. Prepričana sta, da je to le trenutna situacija in da bo naše društvo spet zasedlo prvo mesto v gasilskih vrstah.

Člani društva pa so v diskusiji poudarjali, da bo z nekoliko večjim razumevanjem vsega članstva kakor tudi vodstva tovarne, gasilska organizacija spet zaživela in si vrnila vodilno mesto v občini Moste Polje.

Tov. Andrej Lužovec, član gasilske ekipe v obratu Zalog, je poročal, da nima pomoči od strani članstva v samem obratu, kakor tudi ne od centralnega društva v Saturnusu.

Sklep občnega zbora je bil, da se to uredi in v obratu Zalog usposobi desetina, ki bo zmožna sama opraviti svojo nalogo.

Volitve:

V novi odbor so bili izvoljeni: tov. Edo Robič predsednik, Anton Babnik in Jože Kamnikar namestnika, Lenčka

Toni tajnik, Anton Juratovec in Marjan Horvat člana.

Za obrat Zalog: Franc Kovarčič vodja ekipe, Viktor Grad in Mustafa Salkič člana.

Nadzorni odbor: Jože Cerar predsednik, Alojz Trontelj, Ivan Perme člana.

Kandidatna lista je bila soglasno sprejeta.

Plan dela za leto 1971, kakor tudi še ostale sklepe in naloge bo sprejel novi odbor na prvi redni seji.

Lenčka Toni

NOVA OGLASNA DESKA — VITRINA

Že nekaj časa stoji pod kostanjem pri vhodu v tovarno nova oglasna deska v obliki vitrine. Da ne bi bilo uganjani naj povemo, da je namenjena informiranju, je enega od oblik posrednega informiranja. Njen namen je, da bi se vsebinsko in oblikovno približala zidnemu listu, to je venomer zanimivi in pestri izdaji internega časnika v dveh izvodih (Moste in Zalog). S svojimi kratkimi in sproščeno napisanimi sestavki najrazličnejše vsebine ter z najrazličnejšimi privlačnimi slikovnimi opozorili in ponazorili naj bi delovala na člane kolektiva tako, da bi se vedno radi ustavljali pred njo in prebirali njeno vsebino. Informacija na oglasni deski naj bi predvsem opozorila upravljavca na nek dogodek, spremembo, program, ki pa bo o njem več zvedel v Biltnu, glasilu, na seji, na zboru delovnih ljudi, obratnem sestanku in drugod. Ob enem bi ga že spodbudila k razmišljanju, da bi se o stvari bolj pozanimal in dal tudi že konkretne pripombe v nabiralnike ali kar svojim voljenim predstavnikom v organih ali organizacijah.

Namen je torej dober, vprašanje je le, kdo naj ureja. Oseba, odbor ali komisija, kdorkoli jo bo urejal, mora biti dobro in tekoče seznanjen z vsem tistim, kar je zanimivo za vse člane delovne organizacije in kar zasluži za objavo na oglasni deski — vitrini, ter imeti možnost rednega in neoviranega konsultiranja ali posvetovanja z odgovornimi osebami, ki se kažejo kot pomembni viri informacij.

Upamo, da se bo vse to uredilo in da bomo lahko kmalu spoznali praktično vrednost te nove pridobitve na področju informiranja.

Slavko Gerlica

Naši sicer zelo marljivi gasilci so čez zimo veliko počivali in jih je zato spomladanska »forma« zelo skrbela. No, prvi preizkusi in rezultati so ovrgli vse dvome.

Pred sprejetjem pravilnika o narodni obrambi

Delavski svet našega podjetja bo na eni prihodnjih sej sprejel tudi upravni akt, s katerim ureja dejavnost narodne obrambe podjetja, t. j. pravilnik o narodni obrambi, na kar nas obvezuje 60. člen Zakona o narodni obrambi in 51. člen Statuta podjetja Saturnus.

Štab — odbor za narodno obrambo pripravlja predlog Pravilnika, ki ga bo sprejel oziroma potrdil delavski svet. S tem prispevkom želimo članke sveta in kolektiva seznaniti z načeli obrambne dejavnosti v podjetju in v ta namen navajamo najosnovnejše postavke projekta pravilnika, da bi lahko vsakdo s svojimi predlogi pripomogel, da se ta naloga opravi z najboljšim uspehom.

V temeljnih določbah pravilnika se določajo priprave, ukrepa in organizacija na področju narodne obrambe, pristojnost organov podjetja, pravice in dolžnosti delavcev v zvezi z obrambnimi pripravami, uporabi enot civilne zaščite in teritorialne obrambe v vojni ali v primeru hude nesreče.

Priprave za delo v vojni ter za zaščito delavcev in premoženja pred vojnimi dejavnostmi podjetje opravlja preko svojih organov, t. j. štaba za narodno obrambo na temelju vojnega načrta, ki obsega plan proizvodnje in storitev ter organizacijo dela, odreditev izvajalcev nalog za prehod na vojno proizvodni plan, preraspored kadra na mesta onih, ki se v primeru vojne javljajo v enote JLA, ter obrambo razvojnega načrta, ki obsega načrtno elaborate in dokumente povezane za obrambo in zaščito ljudi in sredstev.

Pravilnik navaja, da so obrambne priprave kot tudi reševanje ob hudi nesreči obveznost za vse delavce in za vse organe in enote, ki so za to namenjeni.

Za uspešno opravljanje navedenih nalog so se dolžni usposabljeni vsi delavci, podjetje pa je dolžno zagotoviti sredstva za orožje, opremo, organizacijo tečajev, razne druge oblike strokovnega

usposabljanja in nabavo literature, vse to s ciljem da se v najkrajšem času doseže kar največja obrambna pripravljenost. (ŠTAB za narodno obrambo podjetja je že napravil načrt za vzgojo članov enot civilne zaščite, po katerem bi te tečaje napravili vsi člani do konca 1973. leta. Poleg tega pa predvidevamo tudi druge oblike usposabljanja za delovanje v vojni, kjer bo zajet tudi del ostalih pripadnikov našega kolektiva.

Pravilnik predvideva pripravljenost članov teritorialne enote in enote civilne zaščite tudi pri reševanju ob hudi nesreči v podjetju, a po potrebi in na zahtevo pristojnega organa družbeno politične skupnosti tudi zunaj podjetja.

OBRAMBNE PRIPRAVE PODJETJA OBSEGAJO

1. Izdelavo vojnega načrta in razvojnega načrta obrambnih priprav;
2. Priprava sredstev in načrta za proizvodnjo v vojni;
3. Organiziranje, oboroževanje, opremljanje ter pouk enot teritorialne obrambe in civilne zaščite;
4. Izvajanje ukrepov za zaščito in reševanje;
5. Zagotavljanje materialnih in denarnih sredstev za obrambne priprave in delo v vojni;

PRAVICE IN DOLŽNOSTI ORGANOV SAMOUPRAVLJANJA NA PODROČJU NARODNE OBAMBE

a) Delavski svet:

— sprejema splošne akte s področja narodne obrambe, kot so pravilnik o narodni obrambi, pravilnik o čuvanju tajnosti in drugo.

— organizira dejavnost narodne obrambe.

— sprejema osnove vojnega načrta ter razvojnega načrta obrambnih priprav, sprejema program financiranja narodne obrambe.

— ustanovi štab — odbor za narodno obrambo, imenuje in razrešuje njegove člane; ustanovi — organizira enoto teritorialne obrambe ter enote civilne zaščite; skrbi za oborožitev, opremljenost teh enot in usposabljanje članov.

b) Štab za narodno obrambo:

— sprejema vojni načrt podjetja

— pripravlja predlog razvojnega načrta

— vodi in usklajuje konkretne obrambne priprave podjetja, programira ustrezen pouk članov civilne zaščite in teritorialne enote

— skrbi za izvedbo ukrepov pripravljenosti ob neposredni vojni nevarnosti in posebnih ukrepih v vojni

— odloča o mobilizaciji delavcev podjetja ter angžiranja teritorialne enote in enot civilne zaščite

— vodi reševanje ob hudi nesreči

— predlaga delavskemu svetu ukrepe za izpopolnjevanje obrambnih priprav

— odgovoren je za pravilno izbiro oseb, ki izvajajo zapurna dela pri obrambnih pripravah.

Predsednik štaba je glavni direktor.

c) Glavni direktor:

— vodi izvajanje obrambnih priprav,

— daje strokovna navodila vodjem enot in služb za izvajanje obrambnih priprav ter ukrepov za preprečevanje hudih nesreč,

— skrbi za pravočasnost izvajanja sklepov delavskega sveta in štaba za narodno obrambo s področja narodne obrambe,

— ob hudi nesreči, ob neposredni vojni nevarnosti ali v vojni samostojno odloča o mobilizaciji delavcev podjetja ter uporabi enot civilne zaščite in teritorialne obrambe, če se štab ne more takoj sestati.

— nadzira izvajanje priprav

— poroča delavskemu svetu in organom družbeno-političnih skupnosti o stanju obrambnih priprav

— neposredno ukrepa, če ugotovi, da delavec ne izvaja nalog s področja narodne obrambe.

POSEBNE DOLŽNOSTI DELAVCEV

Pravilnik obvezuje vse člane delovne organizacije:

— da izvajajo določene priprave za prehod na vojno proizvodnjo

— da se udeležujejo pouka, vaj in drugih oblik strokovnega usposabljanja na področju narodne obrambe

— da izvajajo predpisane zaščitne ukrepe

— da se udeležujejo reševanja ob hudi nesreči in pri odstranjevanju posledic take nesreče

— da se v primeru vojne, ali ob neposredni vojni nevarnosti, če ni vpoklican v JLA, takoj zglozi na določeno delovno mesto

— da takoj prijavijo pristojnemu organu vsako spremembo, ki bistveno vpliva na ažurnost osebnih evidence, katero vodijo organi narodne obrambe (to so podatki o spremembi bivališča, boleznih ali poškodbah, ki ima za posledico nesposobnost v zvezi z obveznostjo po zakonu o narodni obrambi, a za žene članke enot civilne zaščite podatke o spremembi priimka ob sklenitvi zakona, o rojstvu otroka in sl.).

Neizpolnjevanje navedenih dolžnosti pomeni hujšo kršitev delovne dolžnosti, za katero delavski svet lahko izreče tudi najstrožjo disciplinsko kazen, to je izključitev iz delovne skupnosti. Zakon o narodni obrambi pa vsebuje za neizpolnjevanje delovnih dolžnosti še druge sankcije.

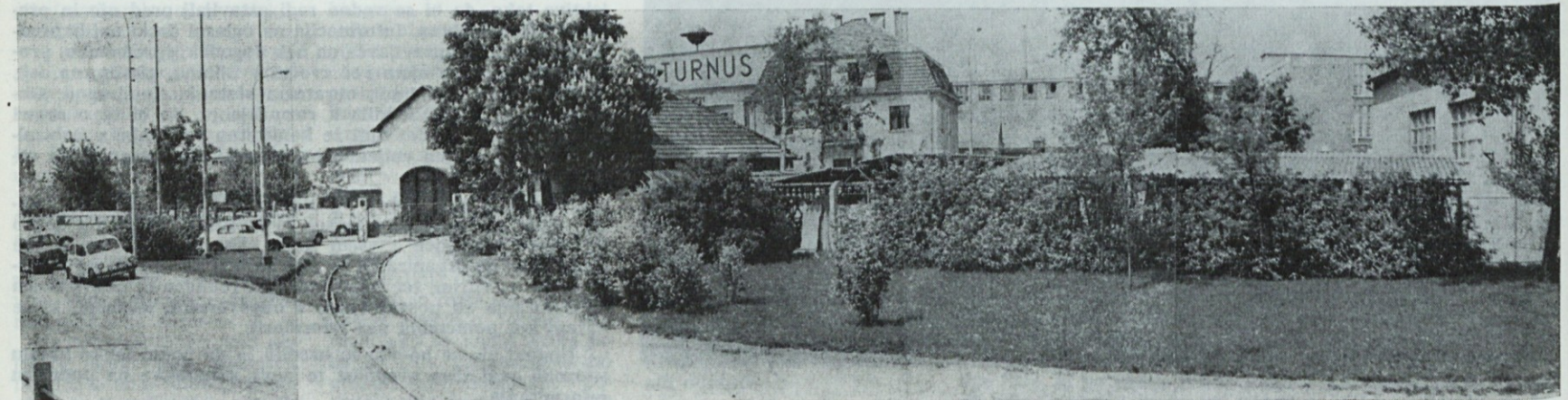
Ne trkajmo se na prsi, znanje zastareva

Ob medsebojnih pogovorih, zlasti kadar ima človek pred seboj osebne koristi, se kaj rad pohvali, koliko zna, koliko pomeni in da je le on neobhodno potreben in nepogrešljiv. Pri tem pa pozablja na dejstvo, ki smo ga pred nedavnim le slutili, danes pa o njem že vemo.

Ameriški in evropski raziskovalci družbenega razvoja so ugotovili, da se vsakih 8 let, na nekaterih področjih pa celo vsakih 5 let, celotno človeško znanje podvoji. Posledica tega in jasno dejstvo pa sta, da znanje, ki si ga ljudje pridobijo v šolah, na seminarjih, z osebnim študijem ali kakorkoli drugače, neizprosno in brez nehanja zastareva. To velja za tehnične vede, kot za družbene ali za znanosti iz drugih področij. Precizna ameriška statistika ugotavlja, da znanje njihovih inženirjev in drugih strokovnjakov, ki so si ga pridobili na visokih ali podobnih šolah, zastari za 5/10 vsako leto. Po desetih letih prakse so torej — če se ne izpopolnjujejo — le še na pol uporabni, četudi so bili na šolah odlični študenti in čeprav je imela šola tedaj sodoben in dober učni program.

Zakon o hitrem povečanju aktualnega znanja in zakon o zastarevanju v preteklosti pridobljenega znanja pa sta zadnjih deset let še bolj aktualna.

(»Naše delo«)

To je naša tovarna v razkošnem zelenju maja.

PREDDELAVEC — eden najpomembnejših kadrov v proizvodnji

V procesu proizvodnje imajo gotovo zelo pomembno vlogo preddelavci. Kakšni so in kakšni naj bi bili ti kadri? O tem bo tekla beseda.

Kaj vsebuje opis njihovega delovnega mesta:

- sprejema delovni program od oddelkovodje ali obratovodje
- razdeljuje delo po delovnih mestih
- kontrolira proizvode med fazami dela z ogledom in pripomočki — nastavlja in predstavlja orodja na strojih
- uvaja nove sodelavke
- opominja sodelavke na delovno disciplino in izvajanja HTV predpisov
- odreja režijsko delo sodelavkam
- premešča delavke od stroja do stroja z ozirom na potrebo ali zdravstveno stanje
- maže stroje in odpravlja manjše napake
- opozarja vodjo vzdrževanja ali vzdrževalce za popravilo naprav in strojev ter instalacij
- opozarja kontrolorja orodij v okvarah na orodjih
- organizira prevoz orodij v popravilo na mesto, ki je dogovorjeno
- sporoča kontrolorju orodij o prenehanju dela za določeno vrsto orodij
- sodeluje pri vpeljavanju novega proizvoda
- sprejema informacije od kontrolorjev
- vzdržuje prijateljske odnose s sodelavci
- informira oddelkovodje o pomanjkljivosti dela in predlaga tehnične izboljšave
- predlaga oddelkovodji izhode sodelavcev iz tovarne
- nadzira delo sodelavcev in kontrolira statistične liste

Tehnološki postopek:

— Na osnovi tedenskega proizvodnega programa izbere potrebna orodja za izvršitev naročil, organizira dovoz orodij in materiala iz skladišča, preuredi stroje in naprave v nove proizvodne linije. Namešča orodja, preizkuša funkcionalnost linije in preverja kakovost izdelka. PZO potrebi korigira sistem in ponovno preverja delovanje in kakovost. Namesti zaščitne naprave, nato razporedi sodelavce in jim daje potrebna navodila. Dalje nadzira in kontrolira potek dela, sodelavce, naprave, orodja in izdelke.

Delovno okolje:

— Delovno mesto je izpostavljeno prepihu, ropotu strojev za preoblikovanje pločevine, ter deloma stiskalnici. Občasno dviguje težja bremena.

To se pravi opraviti imajo s stroji, grupo ljudi, s surovinami in izdelki.

Ker je delovna funkcija zahtevna in važna smo se že

pred leti dogovorili za nepisana merila ob sprejemu novih preddelavcev.

PRVI KRITERIJ: biti mora kvalificiran orodjar ali strojni ključavničar s prakso. Utemeljitev: menjava orodij, manjša popravila strojev zahtevajo to kvalifikacijo.

DRUGI KRITERIJ: biti ne sme premlad. Delo z ljudmi, razreševanje problemov na oddelku, dajanje nasvetov, odločitve, so dejstva, da so preddelavcu potrebne življenjske izkušnje.

TRETI KRITERIJ: biti mora urejena osebnost. To se pravi, imeti mora določene karakterne lastnosti (pošten, delaven, objektivni itd.

Če tudi sam ni bil deležen vsesplošnega uvajanja na delovno mesto je dolžan, da uvaja v delo nove delavke. Odgovoren je za njihovo varno delo pri strojih, zato mora poznati HVT predpise, jih spoštovati in tudi izvajati.

Delo s sodelavkami je njegova prva naloga. Predelavec ni samo strokovna oseba v procesu proizvodnje, je kreator razporeditve v svoji delovni grupi, ki se lahko odraža v pozitivnem ali tudi v negativnem. Zato bi moral biti predelavec razgledan človek, da bi s svojim znanjem lahko pravilno in uspešno reagiral v različnih situacijah na oddelku.

Pri delu vedno ne gre kot želi sam in kot od njega pričakujejo njegovi vodje. Ena izmed nalog je, da odreja delo delavkam in jih premešča glede na potrebe proizvodnje. Prav pri tej dolžnosti naleti najčešče na težave. Premeščanje povzroča mnogokrat prepir subjektivne narave, povezano pa je tudi z resničnimi težavami delavk, ki jih ni mogoče prezreti. Predelavec je pri premeščanju dolžan upoštevati zdravstveno stanje delavk in ne more se izogniti težavam, ki jih imajo delavke z varstvom otrok ali boleznijo v družini. Ne gre za usmilenje, ne za posebno zaščito, gre za razumevanje človeških težav, ki so večkrat prisotne pri delavkah za krajše obdobje. Predelavec mora znati oceniti ali gre res za trenutne probleme ali gre za izsiljevanje.

Tretja izmena in nadure pri našata organizatorjem proizvodnje kot tudi delavkam težave. Marsikaj je treba v tem primeru spremeniti in urediti v družini. Predelavec je z drugimi vodstvenimi kadri ali obratno dolžan uskladiti probleme tako, da proizvodnja nemoteno teče. Znane so izjave nekaterih, češ, da tovarna ni socialna ustanova. Res pa je, da je v tovarni zapo-

slenih 1750 ljudi — proizvajalcev, ki so pa socialna bitja in vsak izmed nas z večjimi ali manjšimi problemi. Če imajo starši urejeno varstvo otrok in so prepričani, da se v njihovi odsotnosti ne more otrokom nič zgoditi, se njihovev efekt dela gotovo razlikuje od onih staršev, ki niso skoncentrirani pri delu pač pa jih spremlja nenehna skrb za otroke. Z mislimi so pri njih in v mislih se sprašujejo in iščejo odgovor ali so si skuhal, ali so ugasnili plinski štedilnik itd. Dober predelavec čuti pri delavkah urejenost družinskih razmer, čuti jo pri kvaliteti izdelkov, čuti jo pri sproščenosti delavk.

Premeščanje delavk povzroča marsikdaj upravičene, še večkrat pa neupravičene konfliktna situacije med delavkami in preddelavcem. Vsaka delavka želi delati na stalnem delovnem mestu, posebno še, če se dobro počuti. To pa ni vedno mogoče.

Predelavec pogosto naleti pri opravljanju proizvodne naloge na težave tehnične narave. Še težje je predelavcu, če pri težavah ne dobi podpore, razumevanja in sodelovanja za odstranitev obstoječe ovire. Izpostavljen je pritisku od »zgoraj« in izpostavljen kritiki delavk. Padajo očitki vseh mogočih vrst, največkrat pa taki: če premesti na boljše delo mlado delavko, so starejše delavke prizadete, češ da imajo mlajše prednost, da so mlajšim predelavci naklonjeni, da se starejših de-

lavk ne upošteva itd. obratno pa trdijo mlade, da so nasproti starejšim delavkam prizanesljivi, da so mlade pri hiši za najslabša dela itd. Zato ni slučajno, da tako pogosto slišimo besedo »pravičen«, »ni do vseh enak« prav v obratih — v proizvodnji. In če predelavec res ni do vseh enak, objektivni, pošten, sam discipliniran, delaven, zares zelo težko opravlja to delo, ker pogosto prihaja do konfliktnih situacij na oddelku, ki se negativno odražajo pri razporeditvi in rezultatih dela.

Druga delovna mesta v tovarni niso izpostavljena v ta-

ki meri kritični presoji sodelavcev kot ravno delovno mesto predelavca. Ne moremo si predstavljati, da bi predelavec prihajal na delo vinjen, ali da bi se opijal na delu. Sigurno mu ne bi bilo prizanešeno. Dočim se kljub vsem disciplinskim ukrepom še dogaja, da se posamezniki pojavljajo na delovnih mestih vinjeni.

Tudi vsakodnevnih zamud na delo si ne more privoščiti predelavec. Čakajo ga delavke, stroji — in vsaka minuta je za tovarno dragocena.

(se nadaljuje)

Novak Karla

Predlog racionalizacije

Tudi drugod nimajo nič manjših problemov z vprašanji racionalizacije kot pri nas. Da je res tako, si preberimo sestavek, ki je izšel v zahodnonemški reviji »Die Maschine« lani v decembru.

— O tem, da prinaša delavniško racionalizatorstvo vsakemu podjetju velike uspehe, obstaja veliko število primerov. V mnogih podjetjih pa vsa stvar ne pride v pravi tir, kljub vsem naporom in lepim premijam. Izkušnje učijo, da moramo pogosto iskati vzrok pri vodilnih ljudeh srednjega in nižjega ranga. Marsikak predlog le-ti že v kali zatrejo v bojazni, da bodo »zgoraj« podvomili v njihove vodstvene kvalitete. To se dogaja predvsem takrat, ko pride preveč predlogov iz njihovega okolja, kar pomeni zanje obsodbo predstojnikov, da so spregledali možnosti izboljšav, njihovi sodelavci pa so jih brez težav odkrili.

Vodstva podjetij morajo torej za racionalizatorstvo pridobiti vodstveni kader nižjega in srednjega ranga, obenem pa jim morajo zagotoviti, da bodo deležni zaslug za predloge izboljšav tudi tistemu predstojniku, iz območja katerega izhajajo predlogi. To priznanje se lahko izrazi z javnimi pohvalami pred zbranimi sodelavci, s pohvalo v tovarniškem časopisu ali z denarjem za najboljšega ali najboljše predstojnike, ki spodbujajo racionalizatorstvo.

Po kakšni poti bomo zakoračili, to niti ni bistveno, bistveno je pač, da vendarle sprejmemo privlačen stimulans, ki bo spodbujal predstojnike, da bodo pospeševali racionalizatorstvo tudi v svojem interesu.

»Skozi TAM«

Zelenih klopi je odločno premalo, pravijo dekleta. Na sliki: Vajenec Ivanka, Miklavž Danica, Zavodnik Joža, Gambrac Zdenka, Žnidaršič Valči, Teskač Ana.

TEH 50 LET

Rojstvo našega Saturnusa seže v leta prvih hudih preizkušenj jugoslovanskega delavskega razreda, ki je prežeto z revolucionarnimi idejami oktobrske revolucije, že organizirano nastopalo v boju proti tedanjemu trhlému buržuaznemu sistemu. Prav v letu 1921 je delavski razred doživel prvi hujši udarec — ofenzivo buržuazije proti delavskemu gibanju in prepoved Komunistične partije. Žandarski režim tedanje buržuazije tudi s temi in drugimi še hujšimi ukrepi ni bil kos revolucionarni ideji, ki so jo delavci prevzeli in z njo hoteli za vsako ceno zmagati.

In kako je bilo v novoustanovljenem podjetju »Saturnus«? Kako se je tu razvijalo delavsko gibanje in kateri so bili njegovi glavni nosilci, o tem govori naš današnji pri-spevek.

»Rdeča trdnjava«

so imenovali Saturnus, ko se je ta postojanka organiziranega političnega gibanja v Mostah uveljavila s svojim delo mtudi navzven. Razumljivo je bilo, da se je politična dejavnost borbenega delavstva Saturnusa morala pokazati bolj ali manj in prej ali slej tudi v ožji ali širši okolici tovarne, predvsem pa tam, kjer so delavke in delavci stanovali.

Iz pričevanj in dokumentov vidimo, da se je organizacijska dejavnost delavstva sprva omejevala v okviru sindikalne organizacije. Ta pa tedaj niti ni bila izrazito levo usmerjena; delovalo je celo več različnih strokovnih (sindikalnih) organizacij, med katerimi so bile najmočnejše social-demokratske. Prav v njih pa so postopno dobivali vpliv komunisti. Takšen je bil tudi razvoj sindikalne organizacije v Saturnusu.

Vendar je bil za razvoj potreben čas, saj je bilo treba opraviti mnogo drobnega, vsakdanjega in stalnega dela med delavci, ki so se rekrutirali večinoma iz okoliških vasi, torej iz vrst kmečkih in polproletarskih družin. In Saturnus je postal politična šola zlasti za mlade delavce, ki so se iz njihovih vrst razvili številni ugledni politični delavci in delavke.

Revolucionarna stališča so se začela močnejše uveljavljati po letu 1925, ko je v saturnuski sindikalni organizaciji postal glavni delavski zaupnik Franc Leskošek. Močnejše je zaživela partijska celica.

(Omenili smo že, da je že prej delovala obratna partijska celica razen v tovarni kleja tudi v Saturnusu, vendar natančnejših podatkov iz tistega obdobja ni.)

Od 350 delavcev leta 1925 je sindikalna organizacija kovinarjev v Saturnusu štela komaj 14 članov. Velika večina delavstva je bila torej neorganizirana. Ko pa je delavstvo po nekaterih pomembnejših uspehih med mezdnim gibanjem uvidelo, da je njegova moč v organizaciji, se je začelo bolj oklepati sindikata. Sindikat je postal prva politična šola delavcev. Franc Leskošek je bil zaposlen v Saturnusu do leta 1933, to je do tedaj, ko je po svetu že začela popuščati gospodarska kriza, v zaostali Jugoslaviji pa jo je obubožano delavstvo prav takrat najbolj občutilo. Kapitalistična podjetja so še zmeraj omejevala proizvodnjo in odpuščala delavce. Položaj delavstva se je iz leta v leto poslabševal. Nezaposlenost je grozila celo tistim delavcem, ki so še delali v reduciranem delovnem času in za sramotne mezde.

Močan pritisk so čutili tudi delavci v Saturnusu. Grozilo so jim celo, da bodo tovarno zaprli. Podjetje je napovedovalo, da bo odpustilo dvajset delavk. Delovni kolektiv pa je bil tedaj politično in organizacijsko že tako zrel, da se je v njem močno razvil čut proletarske solidarnosti. Na sindikalnem sestanku, ki ga je vodil Franc Leskošek, so navzoči delavci sklenili, da bodo vse storili za obrambo delavk, ki jim je grozil odpust. Preprečiti je bilo treba, da bi odpustili najzavednejše delavke, ki bi se jih delodajalci najraje otrsli. Med njimi sta bili tudi Pepca Maček in Angela Dovč, ki sta pozneje prevzeli največje breme politične dejavnosti in odgovornosti v Saturnusu pa tudi izven tovarne.

Pepco Maček in Angelo Dovč je pridobil Ivan Maček (Matija), da sta začeli delovati tudi v Zvezi delavskih žena in deklet. Ta organizacija je v tovarni prirejala

predavanja. Njuna naloga je bila vzdrževati stike med politično organizacijo v tovarni in partijskim organizacijskim omrežjem. Politična poročila je Angela prejela kamufilirana v ljubezenskih pismih: med besedilom, kakršnega si pišejo zaljubljeni, so bila skrita politična sporočila, namenjena Pepci Maček.

Leta 1935 je politični aktiv v Saturnusu mnogo pridobil s prihodom kovinarja komunist Toneta Dolinška, ki se je pozneje uveljavil zlasti ob začetku narodnoosvobodilnega gibanja kot dober organizator na širšem ljubljanskem področju. Tik pred vojno je bil sekretar ljubljanskega partijskega okrožja, v Saturnusu pa je po letu 1935 vodil partijsko organizacijo.

Dolga je vrsta delavcev in zlasti delavk, ki so bile v Saturnusu izredno politično delavne v zadnjih letih pred drugo svetovno vojno. Politična dejavnost pa ni bila omejena le na tovarniško področje in ne samo na delo med saturnuskimi delavci. Ta kolektiv je živel tesno pove-

ture, nastopi na javnih demonstracijah, kot npr. med protidraginjskimi akcijami itn. — vse to sodi med pomembne oblike predvojnega delavskega gibanja pri nas. Zato je prav, da omenjamo takšne politične akcije, ki bi se danes morda utegnile zdeti manj pomembne, pa so bile tedaj ne le manifestacije politične zrelosti našega delavstva, marveč resne oblike političnega boja. Tako je nanje gledala tudi protiljudska oblast. V letih pred drugo svetovno vojno je bilo dovolj, da je kdo zbiral prispevke za Rdečo pomoč ali razpečaval politično literaturo, in že je protiljudski režim posegel po njem in ga »onemogočil«.

Naj torej omenimo nekaj saturnuskih delavk, ki so zbirale prispevke za Rdečo (ljudsko) pomoč in se redno udeleževale tudi drugih političnih akcij: Fani Žagar, Cilka Stopar, Marija Omahen, Anica Kocijančič, Angela Mazovec, Pepca Tratar, Anica Rojč, Slavka Nusdorfer, Mici Mrak, Rozi Stanko in Franca Ježek

rovati pred zasledovanjem policije, da bi ne padle v nje-ne roke. Po več letih neutrudljivega političnega dela sta bili najbolj osumljeni Pepca Maček in Angela Dovč. Zato je razumljivo, da bi ne bilo pametno, marveč bi stvari celo škodovalo, če bi ju zalotili pri taki akciji, kakršna je bila npr. prenašanje politične literature, saj ju je policija večkrat ustavljala in jima stikala po torbica. Toda literaturo je bilo treba vsekakor prenašati. Za to nalogo so bile izbrane najbolj spretnke delavke, ki so zbu-jale najmanj pozornosti in še niso bile pod policijskim nadzorom. Taka je bila predvsem Mica Petrič, vselej pa se je bilo mogoče zanesti tudi na delavke Micko Mrak, Cilko Šperko, Anico Rojč itn.

Tovarišev doslej skoraj še nismo omenili. Posebej je mogoče obširno govoriti o dejavnosti Franca Leskoška in Toneta Dolinška, in to ne le v zvezi z dejavnostjo v Saturnusu. Nikakor pa se ni mogoče ogniti tudi tovarišev Vilija Slambergerja, Lojzeta

Delavke iz tovarne »Saturnus« na proslavi 30. obletnice podružnice SMRJ na Jesenicah 16. 8. 1936. V sredini z belo kapo je Angela Dovč-Ocepek.

zan z vsem tedanjim delavskim gibanjem pri nas, z vsemi naprednimi tokovi in dogajanj, ki so pretresali svet. Vojna je bila že v zraku in torišče španske državljanske vojne se je sprevrglo v vojaški poligon fašističnih dežel, ki so se z mrzlično naglico oboroževale. Delavstvo je redno prejelo ilegalno politično literaturo in se čedalje trdnjeje in vse bolj množično povezovalo v rastoči partijski organizaciji, ki je nje delo začelo prehajati iz ilegale v javne, množične oblike dejavnosti in revolucionarnega boja.

Zato sodi takšna dejavnost, kakršna je npr. zbiranje sredstev za Rdečo pomoč, skrb za zapornike komuniste, ki so trpeli po ječah, — predvsem zloglasna beograjska Glavnjača in zapor v Sremski Mitrovici —, pozneje pa tudi v koncentracijskih taboriščih, ki so jih jugoslovanski oblastniki začeli ustanovljati po fašističnem vzorcu, razpečavanje ilegalne partijske litera-

so se pridruževale Pepci Maček, Angeli Dovč, Cilki Maček itn., borkam, ki so tako znane v zgodovini delavskega gibanja v Saturnusu, da so že neločljivo povezane z vsem, kar Saturnus pomeni v delavskem gibanju na širšem moščanskem področju. Oproščeno pa naj bo, da v takšnem krajšem prispevku ni mogoče naštetih vseh udeležencev različnih političnih akcij, čeprav bi to bilo najpravičnejše, ne glede na to, ali žele posamezni živi aktivisti ostati anonimni ali pa iščejo ime tam, kjer so ga upravičeni iskati.

Ko govorimo o politični dejavnosti kolektiva v Saturnusu, velja opoziriti tudi na to, da so posamezne delavke ali delavci prevzemali nekatere naloge zaradi posebnih razlogov; potrebna je bila namreč velika previdnost pred razrednim sovražnikom, pred policijo in ovaduh. Nekatere aktivistke so že imele »črno piko« — to se pravi, da so se morale še toliko bolj va-

Nusdorferja, Miha Berčiča in še vrste drugih političnih delavcev, ki so delali dolga leta v Mostah, tako v tovarnah kakor na terenu, v raznih organizacijah, društvih itn. ali prevzemali posebne partijske naloge.

Prav tako bi se kazalo posebej dotakniti nekaterih političnih akcij v letih pred drugo svetovno vojno, ko je bila politična dejavnost, ki so jo vodili komunisti, čedalje živahnejša in močnejša. Nekatere izmed teh akcij so namreč izredno razgibale delovne množice in jim vile moralnih moči. Takšna je bila nedvomno proslava dvajsetletnice oktobrske revolucije. Komunisti in simpatizerji so politično razgibali napredne delavke in delavce, da bi kar najširše in čimbolje opravili častno nalogo. Seveda niso bile mogoče nobene javne proslave in množične manifestacije, toda ta akcija je bila kljub temu v pravem pomenu besede množična. Organizacije so poskrbele, da

je bilo povsod in vsakomur na očeh, kako delavski razred samozavestno pozdravlja dotlej največjo zmago v zgodovini — zmago velike proletarske revolucije. Mogoče je govoriti o pravi povodnji letakov in lepakov, gesel in simbolov. Tudi v Mostah so jih raztrosili po vsem terenu — in to nikakor ni bila kaka otroška naloga. Komunistov je bilo za obsežne naloge premalo, simpatizerjev pa že lepo število in je bilo včasih mogoče govoriti o pravih množicah, ki so bile pripravljene pomagati vodilnemu političnemu aktivu. Tako je bilo v tem primeru tudi v Saturnusu. Tamkajšnja organizacija je imela nalogo po vseh mošćanskih tovarnah razdeliti letake v proslavo dvajsetletnice oktobrske revolucije. Ta naloga je bila opravljena s sodelovanjem komunistov in simpatizerjev, na terenu pa v povezavi z rajonskim partijskim komitejem v Polju, ki je pri Poldetu Mačku pripravil letake.

Kako nevarne so bile takšne akcije, kaže med drugim tudi primer, da so prav tedaj prišli Toneta Dolinška, ki je pri trošenju letakov Ob železnici padel v policijsko zasedo. Obsojen je bil na enajst mesecev ječe.

Vrata zaporov so bila vedno odprta

To je bila značilnost obdobja ilegalne politične dejavnosti v letih pred drugo svetovno vojno. Se tako preprosta politična akcija je bila zvezana z večjimi ali manjšimi težavami in aktivist je vselej tvegaval, da bo padel v past razrednega sovražnika. Rekli pa smo že, da so mnogi komunisti dobili »črno piko« — policija jih je vodila v svoji kartoteki in nadzirala — navadno po zaslugi ovaduhov, denunciantov, ki jih ni

Prvomajski izlet komunistov iz Zaloga in Polja leta 1935. Na sliki so: Jakl Adolf, Maček Polde, Dolinšek Tone, Mazovec Jože, Kardelj Pepca, Stopar Viktor, Rojc Rudi, v sredini spredaj Franc Leskošek.

manjkalo niti med socialdemokrati. To je potrdil tudi primer v Saturnusu. Socialdemokrati niso niti mnogo skrivali svojega sovražstva do Pepce Maček, ker so jim bili komunisti trn v peti in najodločnejši nasprotniki njihove oportunistične politike. Seveda pa zopet ne gre poslavljati v senco vsega tistega delavstva, ki je bilo včlanjeno v socialdemokratskih organizacijah. To je pozneje potrdila tudi narodnoosvobodilna vojna, ko so se bivši ali še zmeraj prepričani socialdemokrati brez pridržkov udeležili splošne ljudske vstaje.

O Francu Leskošku je treba zapisati, da je imel skoraj nenehno nad seboj policijo in je zato večino časa preživel v ilegali — tudi tedaj, ko je stanoval v sedanji Partizanski ulici v Mostah, v hiši, kjer ga je leta 1937 obiskal tovariš Tito. Policijske preiskave na Leskoškovem domu so bile domala nekaj vsakdanjega.

Angelco Dovč so prvič prišli leta 1937, ko so odkrili, da je navdušila delavke, ki so potem zbirale sredstva za španske borbe. Z njo vred so aretirali okrog 15 delavk. Zaprte delavke so stopile v tridnevno gladovno stavko.

Za Pepco Maček so še zlasti gledali, da bi jo mogli česar koli obdolžiti. Sovražnike je imela med samim delavstvom, socialdemokratski mogotci pa so jo hoteli zlepa ali zgrda izriniti iz tovarne. Leta 1938 so zahtevali, naj tovarno zapusti. Avgusta istega leta jo je policija zaprla. Zaprta je bila štiri mesece in se poslej res ni mogla več vrniti v tovarno. Tam je nadaljnje pomembne naloge prevzela Angelca Dovč. Izvolili so jo za glavno delavsko zapupnico. Poslej so še bolj vneto gojili sovražstvo proti njej tisti redki posamezniki, ki so hoteli gospodovati nad delavstvom. To so bili predvsem Strašek, Krušec in Ogrin, ki so med NOV očitno pokazali svoj pravi obraz in

se postavili na stran sovražnikov ljudstva. Za Straška je ugotovljeno, da je s pravo zagrizenostjo zalezoval komuniste v Saturnusu in nenehno vohljajal, da bi kaj odkril in ovadil.

Stalna nevarnost, ki je spremljala aktiviste vso dobo njihove ilegalne dejavnosti, pa je bila tudi šola za mnogo hujše preizkušnje med okupacijo in ljudsko vstajo. V ljudeh se je izostril čut za previdnost, za odkrivanje nevarnosti, pa tudi za boljše spoznavanje posameznikov, ki bi se med njimi utegnili skrivati sovražniki kot volkovi v ovčji koži. Tako je vse trpljenje, stradanje, skrivanje pred sovražnikom, iskanje in preskušanje raznih oblik konspirativnega dela itn. pozneje tudi koristilo našemu velikemu boju za zmago revolucije.

Zato je treba vso vsebino in oblike predvojne delavskega gibanja gledati v nepretrgani povezanosti, v preučevanju v ljudsko vstajo. Čeprav ločimo posamezna ob-

dobja, npr. predvojno obdobje do začetka ljudske vstaje (NOV), moramo v vsem naprednem gibanju videti nepretrgano rast, ki je sicer na posameznih stopnjah dobivala različne oblike, v bistvu pa ostala eno in isto: boj delavskega razreda in delovnega ljudstva za zmago naprednih načel, za novo družbo.

Ni bilo naključje, da se je osvobodilno gibanje na mošćanskem področju razmeroma zgodaj razvilo in močno razpredlo. Nedvomno je bilo podobno povsod tam, kjer se je osvobodilno gibanje že od samega začetka lahko naslonilo na organizirane aktiviste in na razne oblike organizirane politične dejavnosti. Tako je poznejša rast Osvobodilne fronte tudi na mošćanskem terenu z vso svojo dejavnostjo in s svojimi uspehi dokazovala, da se je razvila iz zdravih tal, se oprla na trdne temelje in na tradicijo proletarskega kraja.

(ZBORNİK)

● 12. maja sta imela skupni sestanek oddelka ZK embalaže in avtoelektrike. Na tem sestanku so člani obravnavali problematiko podjetja po področjih, kot so jim jih pripravile komisije. Ocenili so, da so vsa področja, razen nagrajevanja, realno kritično obdelana in je nujno, da se gre v njihovo reševanje. Področje nagrajevanja ni zadovoljivo, zato je tista komisija zadolžena, da gradivo ustrezno dopolni.

● 14. maja je bil skupni sestanek izvršnih organov organizacij sindikata, ZK in mladine. Predložen jim je bil v informacijo in oceno predlog novega pravilnika (premijske).

● 15. maja sta imela sejo upravni in nadzorni odbor Planinskega društva Saturnus. Dogovorili so se o organizacijskem poteku letošnje sezone.

● 15. maja je zasedal odbor za narodno obrambo in razpravljal o osnutku pravilnika za narodno obrambo ter

Samoupravna in politična aktivnost v aprilu in maju

o vprašanih izobraževanja kadrov v obrambne namene.

● 16. aprila je imel sejo uredniški odbor »Glas Saturnusa«, ki je pregledal pripravljene prispevke za tisk in jih ocenil za primerne.

● 20. aprila je zasedal odbor za družbeni standard in rekreacijo, ki je sklepal o regresu za dopust (polovico ga je bilo že izplačanega).

● 20. aprila je imel sestanek sekretariat ZK, ki je ob-

deloval področji nagrajevanja ter samoupravnih in političnih odnosov.

● 21. aprila je imel krajši sestanek odbor za organiziranje jubilejne aktivnosti, ki je postavil komisijo za odlikovanje. Ta komisija je dobila nalogo pripraviti predloge odlikovancev ob priliki zlatega jubileja tovarne.

● 22. aprila je potekal občni zbor gasilskega društva. Ocenili so delo in zasta-

vili program. Več v posebnem prispevku na strani 3.

● 22. aprila je drugič zasedala komisija za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti in za ugotavljanje škode. Obravnavala je več prijav o kršitvah delovnih dolžnosti, predvsem zaradi izostankov z dela (pisali v Biltenu).

● 23. aprila je bila seja uredniškega odbora »Glas Saturnusa«, kjer so obravnavali predlog vsebine majske številke glasila. Sklenili so tudi, da zaprosijo nam sorodna podjetja v inozemstvu za možnost izmenjave glasil.

● 30. aprila je imel sejo odbor za gospodarska vprašanja, kjer so obravnavali poslovne rezultate za prvo tromesečje 1971 ter določili vrednostne točke za april (več smo pisali v Biltenu).

● 24. maja je bil v sejni sobi sestanek z delavkami embalaže o trenutno najbolj problematičnih vprašanjih, na katere so želele odgovore. Zato, da bi bilo analiziranje vprašanj lažje, je na sestanku

sodelovalo le po nekaj delavk iz vsakega oddelka (skupaj okoli 40) in še: direktor obrata embalaže inž. Bogo Kralj, predsednik sindikata Peter Strniš, predsednik DSP Tone Zobjek, sekretar ZK Slavko Gerlica, predsednik delavskega sveta embalaže Jože Stanek, direktor kadrovskega sektorja Karla Novak, Janez Jakše, Ivan Primožič in drugi. Problematiko, ki je delavke motila in za kar so želele »čiste račune« pa sestavljajo vprašanja: previsoke premije, previsoke norme, nikoli dobička, premajhen regres, nič nadomestila za K-15, za šport je denar, kam gre denar sindikata in podobno. O tem bomo pisali več drugič. Že danes pa lahko rečemo, da je bil sestanek zelo potreben, ker so bili med delavci razširjeni dvomi o pravilnosti določenih stvari, botrovala pa je tudi netočnost informacij, kar bi lahko zelo škodljivo vplivalo na vzdušje med delavci.

a b c

SAMOUUPRAVLJANJA

KAJ JE TO AMANDMA?

O amandmajih še pred nekaj leti skorajda ni bilo slišati, kar na enkrat pa je z njimi prava »mala poplava«.

Kaj je amandma? Amandma je predlog za menjanje, ukinitve ali dopolnitev posameznih členov ali delov nekega zakonskega projekta, predloga, proračuna in drugih aktov, ki jih sprejema predstavniško telo. Amandmaji se lahko nanašajo tudi na tekst ustave. Predlagati jih imajo pravico tako poslanci kakor tudi vlada in parlamentarni odbori. Amandma mora biti posredovan pisмено, formuliran pa v zakonski obliki.

Prakso sprejemanja amandmajev imamo tudi v jugoslov-

vanskih predstavniških telesih. V zvezni in republiških skupščinah dajejo amandmaje na deklaracije, resolucije, priporočila in seveda na zakone in ustave — zvezne in republiške. Amandmaje lahko dajejo poslanci, odbori, zbori skupščin in izvršni sveti.

Trenutno v Jugoslaviji teče javna razprava o ustavnih amandmajih od zaporedne številke 20 do 40. To pomeni, da je bilo od sprejetja ustave SFRJ pa do danes že sprejetih oziroma uveljavljenih dvajset amandmajev. Prav gotovo se od vseh teh najbolj spomnimo 15. amandmaja, ki nam je omogočil spremembo organizacije samoupravljanja.

Kaj je work-factor

Najbolj razširjena metoda študija časa oziroma normiranja dela je metoda snemanja časa z uro, ki ga analitik s stopnjo učinka normalizira na »normalni« čas. Ravno problematika »normalizacije« dela je pri omenjenih sistemih normiranja osrednja, saj se neredko dogaja, da nastanejo iz različnih vzrokov pri »normalnih« časih razlike, ki niso v realnih mejah.

Večino teh zadržkov rešujejo sistemi vnaprej določenih časov. Ti sistemi analize dela temeljijo na osnovnih elementih dela — gibih takoimenovanih therbligih, za katere so po mnogih študijah določili časovne vrednosti.

Eden pri nas že dokaj znanih sistemov vnaprej določenih časov je WORK FACTOR, ki je nastal v ZDA v letih od 1934 do 1938 in se razširil v industriji tako v Ameriki kot v Evropi po zadnji svetovni vojni. Pri nas ga poučuje in uvaja ISKRA — Zavod za avtomatizacijo Ljubljana.

Work factor sistem merjenja dela ali kratko WF ima tri postopke, to je osnovni, hitri in kratki postopek.

Vsi postopki uporabljajo tehniko vnaprej določenih časov za vsak gib, ki ga vključuje določena operacija.

Metodika sistema ima tri stopnje študija:

1. analiza dela, to je, določanje potrebnih gibov;
2. uporaba vnaprej določenih časov za vsak potreben gib;
3. ugotavljanje dodatnih časov in dodatkov za utrivanje in delovne pogoje.

Work factor sistem merjenja dela ima v primeri s si-

stemi merjenja s štoparico prednosti predvsem v večji natančnosti; je zelo dobra pot za ugotavljanje najboljših metode dela in za določanje časovnih standardov.

Zanimivo je primerjati analize, ki nam jih je izdelal Zavod za avtomatizacijo iz Ljubljane za nekatera delovna mesta oz. operacije iz naše tovarne.

Ti podatki ločeno kažejo možne dokajšnje prihranke časa:

2. kot na organizaciji oz. boljši metodi dela.

Najprej in predvsem smo seveda dolžni delo dobro organizirati, mu določiti »najboljšo« metodo za prihranke, na samem tempu dela pa bi morali stimulirati izvajalca z boljšimi osebnimi dohodki oz. »preseganjem« norme.

Problematika takega načina normiranja in plačevanja torej loči:

1. prihranke zaradi boljše metode dela, ki so stvar podjetja, (torej vseh) — rezultat je sprememba norme;

2. prihranke na tempu dela, ti pripadajo enoti oz. posamezniku, torej tistemu, ki je tempo dela povečal — rezultat se kaže v višji vrednosti točke, pri posamezniku pa v večjem preseganju norme.

Work factor sistem tak način merjenja dela omogoča, medtem ko dosedanja sistemi težko prikažejo ločeno omejen prihranke. S tem in z že naštetimi prednostmi je zanimiv tako za vodstvo kot za neposredne proizvajalce v sodobnem industrijskem podjetju.

(»Naše glasilo«)

Nekoliko o ustavnih amandmajih

Nekatera pomembna vprašanja, ki jih prinašajo ustavne spremembe.

Gotovo je, da se teh ustavnih sprememb ni nihče izmislil, ampak so rezultat našega družbenega razvoja. S temi ustavnimi spremembami dajemo odgovore na nekatere stvari, ki jih je praksa že potrdila in hkrati menjamo nekatera gledanja, ki v praksi zadnjih let niso našle potrditve.

Spoznano je, da je del naših političnih odnosov šel tako naprej, da so obstoječe državne oblike postale pretesne in so prihajale na nekaterih področjih z njimi v nasprotju. Mnoge krizne situacije, konflikti in pritiski so bili prisotni tudi zato, ker državni mehanizem ni bil usklajen s takim razvojem družbenih odnosov. To predvsem zadeva področje mednarodnih in medrepubliških odnosov, kjer je večkrat prihajalo do trenj. Ta trenja pa so bila bolj kriza rasti nacionalne zavesti kot pa kriza našega zamišljenega državnega sistema.

Z novimi medrepubliškimi spremembami nastaja več prostora za njihovo delovanje, obenem pa tudi večja odgovornost. S tem ko se razbremenjuje federacija, postaja ta vedno manj razsodnik in vedno bolj mesto za samoupravno dogovarjanje. Organom federacije se zmanjšuje njihova pristojnost in jo prenaša bodisi na državne v okviru republik, bodisi samoupravne na vseh ravneh našega družbenega življenja. Smer je jasna: razbremeniti federacijo in ustvariti večji prostor republikam. Manj diktiranja iz nekega centra in več dogovarjanja in sporazumevanja vseh republik in vseh narodov.

Drugi vzrok in temelj ustavnih sprememb je vse tisto, kar je praktično povezano z dohodkom in njegovo delitvijo. Tu se gre tako za materialni in finančni izraz kot za družbenopolitične odnose, ki jih pojem dohodka postavlja. Gre za to, da se odpre prostor za prodor vseh možnih oblik združenega dela v političnem in ekonomsko materialnem smislu, da se čim bolj eliminira s tega področja posredniška vloga države. Na ta način končujemo neko obdobje atomizirane samoupravljalvske decentralizacije, ki je bila v preteklosti značilna in razumljiva in odpiramo še nova pota, da se že tako decentraliziran samoupravljaljski sistem začne v vseh oblikah in na vseh ravneh povezovati in graditi neko novo stopnjo.

V dvajsetem amandmaju je bolj kot vse doslej poudarjena suverenost republik, ki temelji na samoupravljanju, v

melji na samoupravljanju, na suverenosti nacije in je odločno poudarjena ideja, da se vse osnovne stvari rešujejo v republikah, razen tistih, o katerih je dogovorjeno, da se rešujejo v skupnem interesu na ravni države ali zveze. Vse to je praksa zahtevala in to bo Jugoslavijo še veliko bolj učvrstilo. Dileme ali gremo v konfederacijo ali federacijo so popolnoma odveč. Mi gradimo novo, tako družbo, ki nam najbolj ustreza. V kapitalistični družbi je tako imenovana osnova, iz česar vse izhaja, privatna lastnina. To je njeno geslo. Pri nas pa imamo sedaj prvič v ustavi izraženo, v točki 6. dvajsetega amandmaja, da so samoupravne pravice, samoupravni položaj, samoupravni odnosi, tisto osnovno geslo in okvir, v katerem lahko iščemo naše zakonodajne rešitve. To pa že kaže na novi kvalitetni temelj naše samoupravne družbe.

V 21. amandmaju, v točki 5, je postavljen samoupravni odnos — dohodek. Značilnost tega amandmaja je v tem, da se vnašajo nova gledanja na dohodek, nova spoznanja. Ta so predvsem v tem, da ustvarjeni dohodek ni samo izključno rezultat dela tiste gospodarske organizacije, ampak je rezultat tudi splošne ljudske produktivnosti in splošnih razmer na tržišču. Od tod tudi pravica družbe ali dolžnost organizacije združenega dela, da racionalno in pametno ravnajo s tem dohodkom, da ga delijo v razmerju s svojim prispevkom. S tem smo se izognili večkratnim preprirom med tako imenovanimi »dohodaši« in »profitaši«.

V točki 4 je postavljen princip socialne varnosti, da ima vsaka delovna organizacija združenega dela pravico od družbe zahtevati, da ji preko družbenih dogovorov jamči minimum dohodka vsaj za spodnjo mejo normalnega ekonomskega in socialnega življenja. V tej točki je postavljena enaka platforma sedanjemu zakonu o samoupravnem dogovarjanju o usmirjanju dohodka, pravica družbe in delovnih organizacij, da v ta sporazumevanja lahko gredo. S tem smo ovrgli staro filozofijo, ki je proglasila dohodek kot nekakšno neodrejeno maso denarja, s katero počne vsak kar hoče in postavljamo tu temelje, iz katerih bomo pozneje dopolnjevali in gradili neka pravila igre, ki se jih bo moral vsakdo držati.

22. amandma bolj podrobno obdeluje pravila združevanja in pretakanja viška vrednosti v naših razmerah, kjer

se izhaja, da ima vsaka gospodarska organizacija možnost, da vloga v drugo gospodarsko organizacijo svoj viške dela — višek kapitala — pod določenimi pogoji.

23. amandma govori o delu s privatnimi sredstvi in pomeni slovo dosedanjega strahu in ideološkega sektaštva, da se ta ne preraste v kapital. Ta amandma postavlja širše okvire, v katerih se bo zasebno delo lahko gibalo bolj produktivno in se lažje povezovalo z združenim delom. To ne pomeni odpiranje vrat bogatitvi, ker je to možno in potrebno omejiti s predpisi, pomeni pa, da je bolje delati doma kot v tujini.

24. amandma opredeljuje skupno tržišče. To so atributi našega skupnega tržišča in se skozi nje realizirajo ekonomski nacionalni interesi. Tu je mnogo elementov zahodnega trga, imamo pa tudi nekaj novega. Najprej skupno državo in šele nato skupno tržišče. Tu so bile in so še ostale najbolj sporne kompenzacije. Sicer pa bo tu prav gotovo dala še pomembno besedo praksa in kasnejša dopolnjevanja.

V 25. amandmaju postavlja nove temelje planiranj, ki bo v prihodnje slonelo na dogovarjanju med narodi Jugoslavije, kar je nekaj povsem novega.

Precej novosti uvajamo tudi s 27. amandmajem, kar so pokazale tudi dosedanje razprave in dileme, ali republike lahko vodijo samostojno davčno politiko ali ne. Tu se govori v prid, da republike lahko vodijo samostojno davčno politiko, da pa še naprej ostane v rokah federacije davek na promet. To stališče je sprejeto že v vseh republikah.

V 28. amandmaju so našteje bodoče naloge federacije. Naštetih točk je 17 — kaže, da jih je prej preveč kot premalo. Tu bo še veliko dela.

Eden od najbolj občutljivih in neusklajenih členov je 32. amandma. Ta amandma določa delovanje na skupnem tržišču in za to potrebne soglasnosti. Tudi kje je možen veto, ki ga uvajamo in mu v nekaterih primerih dajemo pravico. To je seveda dvorezen nož, vendar brez tega ne more biti kompletnega mehanizma vse te nove politike, za katero se dogovarjamo s temi ustavnimi amandmaji. Seveda bo za uresničitev teh amandmajev v praksi in s tem dosega novih kvalitete v naših družbenih samoupravnih odnosih predvsem odločujoča politična zrelost in ne pravne formulacije.

(Po TV komentarju S. G.)

Sodelovanje na sejmi

DOMAČI SEJMI

Sodelovali smo na Spomladanskem zagrebškem velesejmu od 19. do 25. aprila. Razstavljali smo izdelke avtoelektrike, konzervne doze, pločevinasto embalažo za prehrambeno in druge industrije, izdelke za široko potrošnjo in palete z vložnimi vedri. Pri kazali smo novosti s področja embalaže in avtoelektrike, vložna vedra pa so bila opremljena z litografijo, z razliko od lanskega leta, ko smo razstavljali blank verzijo.

Istočasno smo sodelovali z izdelki avtoelektrike na Mednarodnem sejmu motorjev in motornih vozil v Beogradu od 17. do 25. aprila. Tu smo na skupni stojnici razstavljali v okviru poslovnega združenja »ČIS«.

V času od 14. do 24. maja smo nastopali na Mednarodnem kmetijskem sejmu v Novem Sadu. Kakor v Zagrebu smo tudi tu predstavili celoten asortiman naših izdelkov s poudarkom na konzervnih dozah in pločevinasti embalaži za prehrambeno industrijo ter artiklih za široko potrošnjo, glede na to, da je sejem kmetijski. Avtoelektrika je bila zastopana v manjši meri,

pravzaprav smo predstavili samo svetlobno opremo za traktorje. Ravno tako so bili v zmanjšanem obsegu zastopani izdelki za kemično in farmacevtsko industrijo.

V jeseni bomo nastopali še na Jesenskem zagrebškem velesejmu z istim asortimanom proizvodov, kot na Spomladanskem sejmu v Zagrebu.

TUJI SEJMI

V marcu smo sodelovali na sejmu v Tripoliju z izdelki za široko potrošnjo.

V prvih mesecih letošnjega leta smo izdelke za široko potrošnjo razstavljali na prired-

bi »Ploveča razstava okoli Afrike« na ladji Liburnia. Vendar pada začetek omenjene priredbe že v konec leta 1970.

Od mednarodnih sejmov v Evropi bomo izdelke avtoelektrike razstavljali na sejmu v Poznanju, in to v mesecu juniju. Tu bomo nastopali v okviru poslovnega združenja »ČIS«. Organizacijo sejma pa je v celoti prevzelo podjetje »Iskra« Kranj.

V jeseni bomo sodelovali še na sejmu v Brnu, ravno tako z izdelki avtoelektrike in to preko Slovenija avta. Tudi tu bomo nastopali v okviru poslovnega združenja »ČIS«.

Mogoče bomo nastopali tudi na sejmu v Leipzigu, vendar še ni dokončno odločeno.

NAGRADNO OCENJEVANJE EMBALAŽE V NOVEM SADU

Na nagradno ocenjevanje embalaže v Novi Sad smo poslali škatlo za kavo »HAREM«, na novo litografirane vedra pa nismo poslali z ozirom na to, da je bilo že lansko leto nagrajeno z zlato medaljo, kljub blank izvedbi. Za »HAREM« smo dobili bronasto priznanje.

Teden slepih

Zveza slepih Slovenije združuje 1740 slepih državljanov in proslavlja letos že petindvajseto obletnico obstoja. Letošnji teden slepih bo od 31. maja do 6. junija. Med programskimi obveznostmi Zveze slepih Slovenije je tudi prodaja simbola slepih, to je 200.000 belih palčic, ki jih je sama založila. Iz zbranega denarja — palčice so po 1 novi dinar — bodo krili predvsem nekatere neodložljive izdatke v domovih slepih, nekaj denarja pa bodo porabili za kritje izdatkov med letošnjimi akcijami.

Pomagaj slepim tudi ti!

● V mesecu aprilu smo sprejeli v delovno razmerje ing. Petronijević Vasilija na demovno mesto varnostnega inženirja in dva nekvalificirana delavca.

● Kadrovski rok je odslužil Zdravković Milan, strojni ključavničar.

● Delovno razmerje je prekinilo kar 31 članov kolektiva in sicer: en strojni ključavničar, dva tehnika, ena uslužbenka, ena uslužbenka je bila invalidsko upokojena, 29 nekvalificiranih delavk in

7 nekvalificiranih delavcev.

● V mesecu aprilu je bila v šolah redovalna konferenca. Učni uspeh naših učencev v poklicnih šolah je ob zadnji konferenci izredno slab. Predvsem imajo slab učni uspeh učenci III. letnika industrijsko kovinarske šole, saj je kompletna grupa negativna.

● Od vseh štipendistov srednjih šol je imel le en dijak negativen učni uspeh.

Vsem, ki so imele nezadostne ocene je bila zadržana štipendija.

● S privatnimi izhodi je bilo izglavljenih 946 ur, zamude na delo pa znašajo skupaj 34 ur in 45 minut.

● Največ službenih izhodov je imela služba vzdrževanja.

● Skupno je bilo odsotnih z dela v mesecu aprilu (računani vsi izhodi: službeni, privatni, zamude) 729 moških in 338 žensk.

Sedem izgovorov

Preberite sedem izgovorov, ki jih uporabljamo, kadar se bojimo truda, izdatkov in tveganj pri uvajanju novih postopkov dela, novih strojev, nove proizvodnje.

1. izgovor: »Tega mi ne moremo uporabiti.« Negativno stališče do novosti, še preden je kdo predlog temeljito proučil.

2. izgovor: »Izvedba predloga pri nas ni mogoča.« Pri tem manjkata dobra volja in sposobnost, da bi predvidevali.

3. izgovor: »Raje počakajmo, da bo kdo drugi s to stvarjo nadrsal.« Potem si bomo ob vsej konkurenci poiskali licenco ali stroje.

4. izgovor: »Ravno sedaj si nočemo preveč nakopati na glavo.« Pred leti smo nekaj novosti uvedli, sedaj pa mirno plavamo po toku — navzdol.

5. izgovor: »Pri nas nihče ne razume tega možganskega strašila.« To nič ne de. Saj je dovolj specialistov, s katerimi se lahko posvetujemo in jih lahko pogodbeno vezemo. Ti bodo novost že pripeljali do konca.

6. izgovor: »Sindikati nam bo že pokazal.« Smo jih že vprašali? No, vidite!

Čudimo se, da je teže prebroditi te težave, kot razviti tehniko do produkcijske zrelosti. Dobro je, da najdemo v večini vseh primerov vsaj enega človeka, ki s takšnimi odgovori ni zadovoljen.

(Management 1967)

ZAHVALA

Sredi aprila sem moral zaradi bolezni ostati na Institutu za Gerontologijo in Geriatrijo v Trnovem v Ljubljani. Že po nekaj dneh pa sem dobil obisk članov našega kolektiva, kateri so mi prinesli darilo in zaželeli čimprejše okrevanje v imenu sindikata podjetja. Bil sem presenečen in vesel hkrati, da so se me

spomnili sodelavci v težkih trenutkih.

Želim, da bi ta navada, ki je vsekakor humana, ostala vedno pri članih našega sindikata, katerim se jaz ob tej priliki najlepše zahvaljujem. Hvala tudi vsem ostalim, ki so me obiskali.

Slavko Jakič

Prispevke
za objavo
pošlji do
petnajstega
vsak mesec

O vojaškem življenju ne vem kaj bi vam še napisal, o življenju in razmerah v kolektivu, bom pa bral v »Glasu Saturnusa«, če mi ga boste poslali.

Na koncu pa še tovariški pozdrav vam in celemu kolektivu!

Maksimović Vojislav
VP 4848/14
43002 Bjelovar
Hrvatska

Spoštovani urednik!

Po daljšem času se Vam zopet oglašam in Vas lepo pozdravljam.

Ker ste verjetno o življenju v armiji veliko brali in slišali od mojih kolegov, ki prav tako služijo vojaški rok in čakajo, kot jaz, da zadnji dnevi v uniformi čimprej minejo, ne bi opisoval tega.

Želel bi prosim, da objavite v »Glasu Saturnusa« teh par vrstic:

Za praznik Dela 1. maj Vam čestitam in želimo veliko poslovnih uspehov. Vsem članom kolektiva, posebno še iz remontne delavnice in ročne orodjarne pa želim vesele prvomajske praznike.

Lepo vas pozdravlja vojak Janez.

Kompare Janez
VP 9858/20
11274 BATAJNICA
SRBIJA

Vojaki pišejo

Spoštovani tovariš urednik!

Kot vidite, sem se tudi jaz končno odločil, da napišem par besed. V JNA sem štiri mesece in mogoče se boste vprašali kako to, da do sedaj nisem pisal. Ni bila vzrok lenoba, ampak, kot je znano, je prve štiri mesece »obuka« in vojaku ostane takrat bore malo prostega časa za pisanje. Sedaj so minili ti meseci učenja in sem naredil izpit za voznika tanka, kajti rod vojske, ki ga služim je vozač oklopnih vozil. Vozim enega od novejših tankov.

Mesece »obuke« sem preživel v Banja Luki, sedaj pa sem v prekomandi v Bjelovaru. Sem 170 km bliže domu in vojaku to mnogo pomeni.

O hrani vam ne bom pisal, gotovo vam o tem pišejo drugi vojaki, ter opisujejo kako pogrešajo kuhinjo, ki jo imamo v tovarni.

Tako kot ostali, vas bom tudi jaz prosil, če mi pošljate tovarniški list »Glas Saturnusa«.

Spomladanska smuka v Avstriji

Ali ste že slišali za Nassfeld? No, nič za to. To je smučarsko središče v Ziljski dolini ob italijanski meji, komaj 180 km iz Ljubljane, dobri dve uri vožnje z avtom. Najbližja pot je čez prelaz Ljubelj, nato po Rožni dolini na cesto, ki vodi iz Beljaka proti Trbižu ter dalje po Ziljski dolini preko Šmohorja (Hermagor) na prelaz Plöckenpas, kjer je tudi cilj našega izleta.

Pred tremi leti so se tod podili gamsi, ki so jih v lepem vremenu motili le redki smučarji. Ni bilo niti žičnic, ne hotelov. Prelaz, ki povezuje ta del Avstrije z Italijo, pa je bil odprt le poleti od julija do oktobra. Sedaj pa je cesta odprta do italijanske meje vsjo zimo. Vsa okolica je prekrita z vlečnicami in sedežnicami. Smučarjem so na voljo čudoviti tereni od najbolj zahtevnih do čisto položnih. Ob vznožju prog je nekaj lepih hotelov. Po smučanju se lahko kopate v zimskem bazenu ali se pomerite v kegljanju. Ves ta okoliš se imenuje Nassfeld.

Cene pa nikakor niso pretirane. Celodnevna karta za vse žičnice je 110 Sch. Dnevna karta za vlečnice je 80 šilingov, za sedežnice pa 90 šilingov. Za 30 voženj s kate-rokoli vlečnico odštejete 90 šilingov. Pivo je 8 Sch., prav toliko tudi konjak. Hrano prinesete s seboj.

To je torej v nekaj besedah Nassfeld, pribežališče mnogih slovenskih smučarjev, ki so se naveličali kranjskogorskega turističnega buma.

In da ne bi bili saturniški smučarji izjeme, smo se na hitro odločili, dogovorili in v prekrasnem deževnem sobotnem popoldnevu odrinili proti Kranjski gori. Povsod sam dež, barometer in radio pa obetata izboljšanje! Večer in noč prebijemo v našem domu, ponoči pa spet dež. Zjutraj spet dež, še pogled na barometer, ugotovimo, da je čez noč poskočil in ob 8. uri odhod. Korensko sedlo zapuščamo v upanju na izboljšanje. Po polurni vožnji vstopamo v Ziljsko dolino in prva vas nas že pozdravi v soncu. Vremena Kranjcem bodo se zjasnila in, točno, so se.

Čez dobre pol ure smo se s štirimi avtomobili prebijali po ozki in dokaj strmi cesti cilju nasproti. Prvi Matija, pa jaz, Fini in Sašo, kot bi se razporedili po številu še preživelih konj naših avtomobilov. Končno smo na vrhu. Sonce, tako lepo je, samo kje smo, je bilo prvo vprašanje. Seveda, to je Nassfeld.

Na parkirišču pred hotelom z zimskim bazenom in kegljiščem, polno avtomobilov in podzavestno nas prevzame

strah, kot da smo v Kranjski gori — spet bo dren, si mislimo. Kakšna zmota, na žičnici nobene vrste, kupimo karte in začelo se je. Po dva sta imela eno karto za 90 šilingov — 54 din; mimogrede, za 27 din se pelješ 15-krat, približno toliko kot v Kranjski gori s Preseke. Sneg je bil sicer mehak in dokaj hiter. Potem pa gor in dol, krateg počitek na soncu, požirek piva, prigrizek, pa spet nazaj na snež. Na vrhu prve vlečnice z Marjanom postojiva in gledava drugo vlečnico, ki se tu začne. A glej, čudež! Mogoče je žičničar uganil najine misli, skratka, brez komentarja sva se peljala na vrh — sama! Ker zgledi vlečejo, razumem, zakaj nisem zasledil tu naših turističnih funkcionarjev, pa še res je, da vsaka šola nekaj stane; tak izlet okroglo 15 jurjev. No, pa kaj bi tisto, nasmučali smo se, naučili sonca, še počitek, malo prigrizka in treba bo odriniti. Po čudovitem strip-teasu, ki ga je uprizoril Jaka v še bolj čudovitih spodnjicah, je naša kolona krenila v smeri proti Trbižu. Še kratek postanek pri jezercu pri Šmohorju, nekaj posnetkov za spomin in že smo na avstrijsko-italijanski meji. Brez komplikacij se znajdemo v Trbižu, na srečo je vse zaprto, pa še ta naš din-din-fuč in že smo pri Žerjavu v Ratečah. Ker smo spet »Jugoslovani«, hop po raznjičih in čevapčičih, malo rebulce in tako smo skupaj dostojno zaključili lep izlet.

Vsi smo si edini, v Saturnu se lahko zgodi vse, mogoče tudi to, da se še kdaj v večji udeležbi srečamo na belih poljanah, kjerkoli že.

Vito Poljanec

Zdravniški nasveti

Ne prihajaj na delo s praznim želodcem

Veliko deklet danes strada, ker to zahteva moda. V nekaj šolah nekega severnonemškega vlemesta je ugotovljeno, da je veliko deklet med 15. in 18. letom starosti nezadostno hranjenih. V posameznih razredih je takih deklet tudi do 80 %.

Vsak četrti otrok hodi v šolo brez zajtrka — odrasli to delajo še v večjem številu. V mnogih deželah se delovni dan prične s kuro stradanja.

Žemlja, namazana z marmelado, skodelica bele kave — to je vse, kar dobi žolodec, preden se začne vsakodnevna naglica. Našim avtomobilom je veliko bolje. Pre-

den gremo z njim na dolgo pot, kontroliramo bencin in olje. Če se prične naš žolodec »oglašati«, se sploh ne zmemimo ali pa samo prižgemo cigareto, čeprav je med večerjo in zajtrkom preteklo 12 ur. V tem času — v času sna — je naesh telo zbralo nove moči. Toda telo je obenem izkoristilo vso hrano. Sedaj se nahaja v stanju pričakovanja. Če dobi dober zajtrk, se ne bo pojavila utrujenost, ki pa je tipična, če ne zajtrkujemo.

Mnogo ljudi tarna, da zjutraj nimajo časa jesti. Ali je to dober izgovor za kuro stradanja? Vstanite 10 minut

prej, mirno zajtrkujte za okusno pripravljeno mizo in ves dan vam bo lepši. Toda, na mizi naj ne bo samo žemljica, namazana z marmelado, temveč tudi sadni sok, jogurt, mleko, sir, malo narezka, med, margarina in včasih tudi jajčka. Margarina vsebuje za življenje neobhodno potrebne mastne kisline in vedno enako količino vitaminov A, D in E.

Obstaja torej možnost, da naporno dnevno delo začnemo s solidno »osnovo«. Samo tako se bodo tudi naši otroci naučili, da je potrebno začeti dan z zdravimi in obilnimi jutranjimi obroki.

Gore in krvni pritisk

Pred leti so zdravniki smatrali, da ljudje s povečanim krvnim pritiskom (hipertomikii) ne smejo v planine. Zadnje raziskave pa so to mišljenje ovrgle.

Izbrali so skupino ljudi iz ravninskih predelov, ki so bolehal zaradi visokega krvnega pritiska in niso imeli komplikacij z ledvicami in srcem. Dali so jih na štiritedenski oddih v višini 2000 metrov s stalno kontrolo krvnega pritiska in delovanja srca, tako v času počivanja kot v času gibanja.

V tem času pacienti niso jemali zdravil, niti niso imeli diete, vsak dan pa so hribola-

zili. Življenje je bilo zelo aktivno, rezultati pa so prese-netili. Že po prvih dneh bivanja se je krvni pritisk znižal, tako v času mirovanja kot gibanja. Stare tegobe — nespečnost, omedlevica in glavobol — so se zmanjšale ali pa povsem prešle že drugi teden bivanja na planini. To ugodno stanje pa se je nadaljevalo še nekaj mesecev v starem kraju bivanja — v dolini.

Rezultati so pokazali, da ljudje s povečanim krvnim pritiskom, ki nimajo poškodovanih ledvic, srca ali možganskih žil lahko preživljajo oddih tudi na planinah nad

1000 m. Nasprotno pa osebe z revmatičnim obolenjem srčnih zaklopk in poapne-njem žil ne smejo bivati v višinski klimi. Tisti, ki so preživeli srčni infarkt lahko letujejo na planinah šele po dvanajstih mesecih »udara« srčnega infarkta.

Zanimivo je, da imajo ljudje z nizkim srčnim pritiskom (hipotomikii) več težav pri privajanju (aklimatizaciji) na višinsko klimo.

Vsekakor je potrebno, da se ljudje, ki imajo težave teh vrst pred odhodom v višinsko klimo posvetujejo z zdravnikom.

(Po press-servisu)

MISLI

Naj bo bogat ali revan, usoda bo vedno našla mesto, kjer je vsak človek ščegetljiv.

Zemlja je nebesno telo, na katerem živi veliko ljudi peklensko življenje.

Najboljše zdravilo proti revmi je švic, nahrbtnik na ramo in hajdi v grič. Šaj s hojo v gore si telo okrepiš, čeprav si med potjo gešel oznojiš.

Pri prvi gostilni ga birt napoji, pri drugi za mizo se z zrezki masti, s pijačo zaliva, v travi leži, trebušček mu raste, si shušjat želi.

Zdravilo le eno je hoja in zrak, pri drugi za mizo se vrne postavo, če shušjal bi rad.

Odloči se — pridi, še vedno je čas, planinci te vabijo, pridi med nas.

B. M.

Odlično začeta sezona

Mesec maj je najlepši mesec in zato smo se odločili, da začnemo tudi z našimi »turami«. Da si razgibamo otrple ude, nekateri tudi s tiho in vročo željo, da izgubijo nekaj odvečnega sala, smo si izbrali za prvi lažji vzpon Kum v Zasavju, ki je visok 1219 metrov.

Zbrali smo se pred glavno železniško postajo — kajti tokrat smo izjemoma svoja življenja zaupali jugoslovanskim železnicam. Bili smo zastopniki večih generacij; od starejših do najmlajših, ki so komaj začeli guliti šolske klopi. Uprizorili bi lahko pravo modno revijo. »Gospodje« so v glavnem nosili pumparice raznih krojev, pri damah pa si lahko videl vse od navadnih dolgih hlač, pumparic, hlač v zvonce in maksi plašča do zadnje modne novosti vročih hlač. Ne dolgo zatem, ko smo se posedli, je vlak odpeljal in to brez zamude. Kot povsod se tudi tu čuti napredek naših železnic. Po prijetni enourni vožnji, med katero smo si ogledovali lepo pokrajino in Savo, ki je žal vidno postajala umazana od raznih tovarniških in rudniških odplak, smo prispeli v Hrastnik. Takoj smo se ogledali po hribih pred nami v želji, da bi videli vrh, ki ga moramo osvojiti. Visoko nad nami smo zagledali samo nič kaj dobrega obetajoče temne oblake, ki pa so se verjetno videč naše kisle obraze razblinili v nič in cel dan nas je na poti spremljalo prijazno in toplo sonce. V skupini nas je bilo 25. Vodil jo je izkušeni planinec Janko Inglič. Takoj,

ko smo prešli most čez Savo, smo se zagrizli v breg. Prvi del poti je bil precej strm in nekateri so malce obupali. Bili smo priče danes zelo redkega in zato toliko bolj cenjenega kavalirstva, da so možakarji razbremenili nežni spol, četudi je bila pri nekaterih že lastna teža malce povečana. Če je bilo »švicanje« le premočno, je bila izrečena tudi kaka »krepkejša«. Pod geslom: »Naj bo breme čim lažje!« — smo pokukali v nek cekar, kakšna je vsebina. Razočarani smo ugotovili, da je »kaka« slina, v tako majhnem primerku, da že skoraj ne zasluži več tega imena. Požirek eden, dva in že je bilo pokrito samo še dno. Nekaj moramo pustiti lastnici — smo sklenili — da jo bo vsaj lahko poduhala. Ko smo pred seboj zagledali TV stolp, smo takoj pozabili na včasih malo težje sopihanje. Nudil se nam je lep razgled po okoliških hribih. Vsedli smo se v planinski dom Kum in se najprej pokrepčali s toplim čajem. Za spomin smo se tudi fotografirali in da bi bili posnetki čim bolj hribolazniški, so nekateri zlezli na rob cerkvenega zvonika. Ker so bili med nami vneti nogometni »kibici«, ki jih niso premotile niti lepote naših slovenskih

planin, so nam prižgali televizor. Ogledali smo si prvo vrstno nogometno tekmo za angleški pokal. V rednem času ni bilo gola in tako smo odšli v dolino žal pred koncem tekme. Zaradi velike žele, da bi mogli le še videti

kak golček, smo hitro napredovali pri »spustu«.

S šopki rož v rokah, z leskovimi in smrekovimi vejicami ter omamno dišečimi šmarnicami za klobuki, smo prišli v Trbovlje. Ko smo šli čez most proti postaji, zaslišimo pa tudi že zagledamo vlak. Tedaj so nekateri kljub žuljem in krčem v nogah uprizorili čudovit »šprint«.

Škoda, da nismo imeli štoparice; sigurno bi bil postavljen rekord, če ne slovenski, pa gotovo saturnški. Vlak je odpeljal mimo in tako smo imeli še dovolj časa, da smo se dodobra oddahnili.

Bogatejši za lepo doživetje in za nekaj dobrih »vicov«, smo se zadovoljni vrnili v Ljubljano.

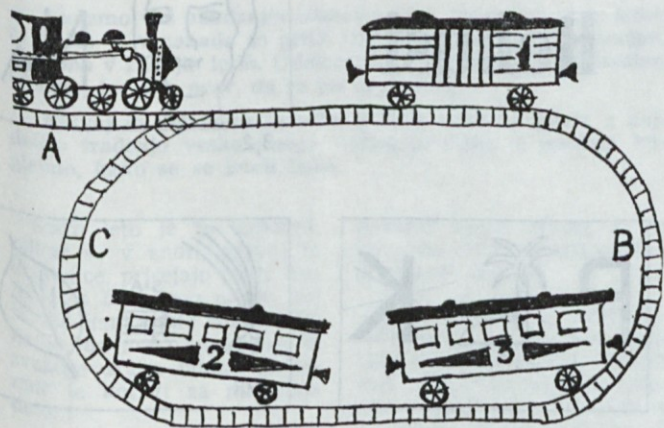
Jeras D.

Stevilna udeležba prvega letošnjega izleta nas je prijetno presenetila. Prepričani smo, da bo letošnja sezona mnogim razvedrila srca.

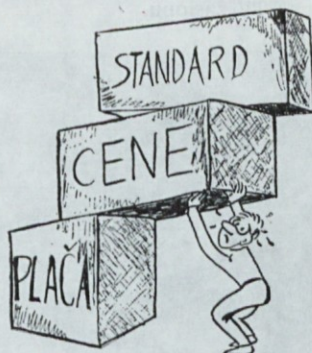

— Kako se počutite?
— Kje? Doma ali v službi?

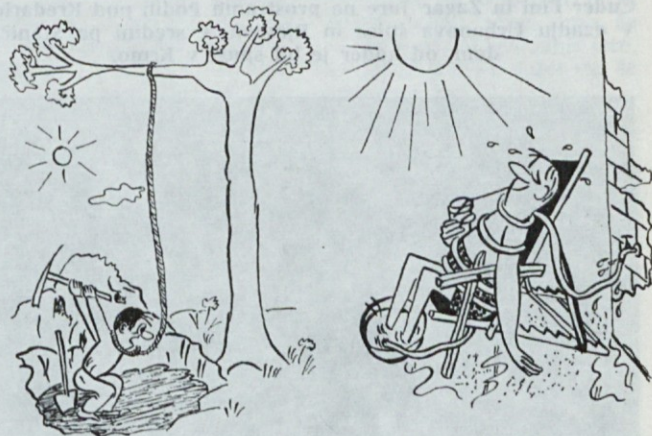

Kakšen manever mora napraviti lokomotiva, da bi vagon številka 1 prišel med vagona 2 in 3?

Lokomotiva mora vagon št. 1 potisniti na polje B, da ga postavi v vagon št. 3, nato mora vagon št. 2 in ga postaviti v vagon št. 3. Preostane ji samo še, da povleče vagona 3 in 1 do vagona 2.

Brez besed

Brez besed

Z regresom sem si pa tole privoščil!

Edo Robič
riše
in piše

GLAS SATURNUSA, glasilo delovnega kolektiva tovarne Saturnus, Ljubljana, Ob železnici 16, tel. 313-666 — Ureja uredniški odbor: Miloš Mikolič, Fani Žužek, Franc Oražen, Slavko Gerlica, Anamarija Verden, inž. Tomo Perme in inž. Majda Kušar. Odgovorni urednik: Slavko Gerlica, telefon 313-666-78 — Tiska Tiskarna PTT Ljubljana — Rokopisov ne vračamo.

Nepo- zabno do- živetje

Triglavski turni smuk je doživetje, ki ga ne bi smel zamuditi noben smučar-planinec.

Da v času žičnic ne bi bile popolnoma pozabljene lepote triglavskega zimskega kraljestva, je planinska organizacija sklenila organizirati vsakoletni triglavski turni smuk, ki poteka po predvojni tekmovalni progi, dolgi 9 km, izpod Rži nad Staničevo kočo pa v dolino Krme. Značilnost turnega smuka je, da je brez merjenja časa in daje udeležencu priložnost, da se večkrat ustavi, občuduje lepote, se okrepča ali celo sonči. Človek tu uživa počasi, a s polno močjo.

Iz našega društva smo se ga udeležili trije. Bilo je 23. in 24. aprila. Jure — deževnik in jaz sva uživala gostoljubje našega dobrega Finija in mu dovolila, da naju je pripeljal na Zasipsko planino pred kovinarsko kočo (802 m).

Bilo je malo čez pet in deževalo je. Doma sem obljubil, da se vrnem v službo, če bo dež, tu pa je bila bližina Triglava močnejša od veselja do dela v Saturnusu, zato odločitev ni bila težka.

Po dobrih dveh urah hoje je bil prvi počitek in zajtrk. To smo opravili kar v snegu in dežju, ki je še vedno padal. Svet je bil tu zelo razvejan, razmetano porasel z macesni, ki so predstavljali nekakšno zadnjo stražo na meji med dolino Krme in triglavskim svetom. Jure se je z vso vnemo lotil domače klobase. Goltal jo je s takim spoštovanjem, kot da bi od nje danes še veliko pričakoval. No, za dve hudi strmini je res pomagala, potem pa je zatajila. Spet je zabrisal nahrbtnik in »dile« v sneg, pa planil še na drugo — v slogi je moč in dve skupaj sta mu pomagali do vrha. Po petih urah hoje smo na Kredarici že segli v roke bradatemu metereologu Slavcu, ki je koj za tem (ob 11. uri) sporočil v dolino: »... sneži, megla, veter in 0°C...«. Jure mu je ugovarjal, da laže glede stopinj. Slavc ga je gledal debelo in mu kazal podatke merilcev. Jure pa: »Če trdiš, da je nič stopinj, pojdi ven, za celo dobro gaz jih je prav iz doline.« S tem smo se strinjali tudi vsi drugi, ki smo se gnetli v majhnem prostoru vremenološke službe. Čez nameravan vzpon na Triglav sem napravil križ in se odločil »točno opoldne« za aklimatizacijo na pogrado ob dimniku. Ob pol štirih popoldne me je prišel Fini stres: »Vstani, megla samo še na vrhu, ne sneži... greva.« Še ko sem stal pred Kredarico, sem zehal in si mel oči, treslo me je, videl sem črne pikice, ki so tiščale v strmino — naveza! Jure je ostal na aklimatizaciji v postelji — ni se dobro počutil, midva pa sva že v veži navezana planila proti steni in se zagrizla v strmino kot brzec. Kmalu sva bila de-

ležna sneženih tušev, ki jih je usipala naveza pred nama. Šlo jim je počasi in pametno so se odločili za povratek, le eden je naju usmiljeno stopal. Navezala sva ga v sredino in varovala kot angelčka. Proti vrhu je bilo še nekaj snežnih opasti in po kopni skali nekaj tankega ledu, ki derezam ni bil kos, pa vendar smo bili v trenutku na meglenem vrhu. Povedali smo si nekaj vicev in se dogovorili za sistem hitrega sestopanja. To »hitro« sestopanje pa je kmalu zaustavil snežni metež, ki je že delal nove previse, naše sledi pa povsem zakril.

Dan se je hitro poslavljaj, noči pa se nismo mogli ubraniti. Zalotila nas je pod vrhom Malega Triglava. Nismo imeli luči, pa saj ta v takem vetru in snegu ne bi nič pomagala. Sestopali smo slepo po občutku, prečili smo, kolikor se je dalo, nad ledenik, na nekem robu pa nas je veter povsem zaustavil in nas prikoval v snežno steno, že prekrito z ledeno skorjo. Spoznavanje je bilo nemogoče, veter je odnašal glas, noč, veter in sneg pa so praskali oči. Kar je bilo na nas prej mokrega, je bilo zdaj ledeno. Edini izhod je bil navpični spust po žlebu, ki smo mu čutili vrhnji rob. Zaupali smo do vratu zabitemu cepinu in zavozlanim vrvem. Spustili smo se v črn zrak. Po prvem raztežaju smo sestopali navpično brez varovanja. Žleb nas je varoval od hudih sunkov vetra, roke so se mi spet ogrele, postalo je lepo. Ko smo zagledali luči na Kredarici, bi najraje vriskali, ugotovili smo, da smo na varnem. Olajšani negotovosti smo bliskovito napredovali in kmalu smo srečali naše s Kredarice, ki so nas šli iskat. Žal nam je bilo, da smo jim napravili skrbi in jih spravili iz tople izbe na veter — ta je pihal 80 km na uro. S skupnimi močmi smo se rešili zaledenelih vrvi, derez in čevljev. Po vročem čaju — jaz z rumom, Fini pa z limono, ker je imel v Krmi avto — je bilo vse dobro. Zleknili smo se na kavč in gledali še lep konec »Nepremagljivih« na TV zaslonu.

Na ta vrh bo letos stopilo 100 in še ena Saturnužanka, čudovito bo! Na sliki: Cuder F. in Gerlica S. (24. aprila 1971)

Nedeljsko jutro je bilo plačilo za težave večera. Gora si je priznala poraz in nas nagradila s soncem in nekaj centimetri pršiča na treh metrih trdega snega. S Kredarice na ledenik, pod stenami Rži in že smo bili na startu. Do tu se nismo vozili, plavali smo po vijoličasti modrini s počasnimi zamahi nevidnih kril. Iskal sem primerne besede o tej lepoti, pa kar sem izdaval, me je bilo v trenutku sram moje ničevosti. Spust v dolino, v zložitnih zavojih v konte pod Rjavino in naprej prek širnih planj Apnenice čez Pungrte in Trnovo dolino, mimo pastirske koče v Zgornji Krmi na Polje in prek Vrtarče, Pleše ter melin pod Draškimi vrhovi prav v dolino Krme — nekaj 100 m pred

kovinarsko kočo je bil nepopisen trenutek z nepopisnimi človeškimi užitki, ki se jih nikoli ne pozabi.

Priznati moram, da sem ob dotiku s suhim z veseljem dal smuči na rame — bil sem prijetno utrujen. Pritisnila je še žeja in že smo imeli vse občutke doline. Z Deževnikom sva planila po pivu in se spremenila v lončene vrčke, Fini pa je precejal šipkov čaj. Ni bilo slavlja, ne pokalov — velikih stvari se ne da poplačati z majhnimi. Vseh udeležencev je bilo 130 z vseh vetrov slovenske zemlje. V zajetno knjigo udeležencev pa smo prav za prvo obletnico obstoja zapisali tudi ime našega planinskega društva z željo, da bi ga še vsako leto.

Slavko Gerlica

Cuder Fini in Žagar Jure na prostranih Podih pod Kredarico. V ozadju Urbanova špica in Rjavina, v sredini pa Staničev dom, od koder je bil spust v Krmo.

Rebusi

